

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

امت واحده اسلامی
و
اتحادیه کشورهای اسلامی

(چارچوب مفهومی و مستندات)

حمید شهریاری

دبیر کل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی

سرشناسه:	شهریاری، حمید، ۱۳۴۲-
عنوان و نام پدیدآور:	امت واحده اسلامی و اتحادیه کشورهای اسلامی (چارچوب مفهومی و مستندات) نسخه دوم ۱۴۰۰/۰۳/۳۰ حمید شهریاری. تهران: مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، ۱۴۰۰.
مشخصات نشر:	۷۰ص
مشخصات ظاهری:	۹-۳۱۴-۱۶۷-۹۶۴-۹۷۸
شابک:	فیپا
وضعیت فهرست نویسی:	وحدت اسلامی
موضوع:	Islam -- Unity
موضوع:	کشورهای اسلامی -- روابط
موضوع:	Islamic Empire -- Relations
شناسه افزوده:	مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی. معاونت فرهنگی
رده بندی کنگره:	BP ۲۳۳/۵
رده بندی دیویی:	۲۹۷/۴۸۲
شماره کتابشناسی ملی:	۸۴۲۵۶۰۴
اطلاعات رکورد کتابشناسی:	فیپا

مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی

نام کتاب	: امت واحده اسلامی و اتحادیه کشورهای اسلامی
تهیه و تدوین	: حمید شهریاری
ناشر	: مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، معاونت فرهنگی
نوبت چاپ	: سوم / ۱۴۰۰
شمارگان	: ۲۰۰۰
شابک	: ISBN: ۹۷۸-۹۶۴-۱۶۷-۳۱۴-۹
طراح جلد و ناظر چاپ	: محمد تقی مهجور
صفحه آرای	: سیدمحمد حسینی زاده
قیمت	: ۱۰۰۰۰۰ ریال
نشانی	: تهران، خیابان آیت الله طالقانی، نرسیده به چهار راه شهید مفتاح، شماره ۲۴۸ تلفن: ۱۳-۲۱۸۸۳۲۱۴۱۱-۹۸
	: نمایر: ۲۱۸۸۳۲۱۶۱۶+۹۸ ص، پ: ۶۹۹۵ - ۱۵۸۷۵
	: مرکز قم: ص، پ: ۳۸۷۳ - ۳۷۱۸۵ تلفکس: ۳۷۷۱۱۳۸۸+۹۸ ۲۵

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

مقدمه	۷
بخش اول: امت واحده اسلامی	۹
محور اول: پرهیز از تفرقه گرایی و تعرض در جهان اسلام ..	۱۱
محور دوم: همکاری در جهان اسلام	۲۱
۱. مقابله با دشمن مشترک	۲۲
الف. دشمن شناسی جهان اسلام (دشمنان جغرافیایی و دشمنان جهانی)	۲۲
ب. مرزبندی با جهان استکبار	۲۴
ج. ترویج روحیه مقابله با دشمنان استکباری بین نخبگان، مردم و صاحب منصبان حکومتی	۲۵
د. جنگ نرم علیه دشمن با ابزارهای شبکه‌ای فراگیر و امن	۲۶
۲. احسان و دوستی با مسلمانان	۲۸
الف. همیاری در رفع اسباب تفرقه	۲۹
ب. کمک به مظلومان و مستضعفان	۳۱
۳. تمسک به قرآن و سنت پیامبر و عترت به‌عنوان محورهای همکاری	۳۳
محور سوم: هم‌افزایی کشورهای اسلامی	۳۶
۱. هم‌افزایی در امنیت	۳۷
۲. هم‌افزایی در دانش	۴۳
۳. هم‌افزایی در سیاست	۴۵
۴. هم‌افزایی در ثروت	۴۷
الف. رفع فقر در جهان اسلام	۴۸
ب. بیداری اسلامی و ارتقای بینش سیاسی با تأکید بر دشمن‌شناسی جهان اسلام	۴۸
ج. مقابله با اسراف و مصرف‌گرایی	۴۹

- د. تولید گرایی دانش بنیان با تأکید بر بهره‌مندی از جوانان ... ۴۹
- هـ. مقابله با بیکاری در جهان اسلام..... ۵۰
- و. رعایت عدالت توزیعی در تقسیم منابع برای آحاد شهروندان..... ۵۰
- ز. صیانت از ثروت ملل اسلامی در مقابل چپاول بیگانه و فساد و رانت داخلی..... ۵۲
- ح. بهره‌گیری حداکثری از فرصت‌های مالی جهان اسلام .. ۵۲
- ط. مقاوم‌سازی اقتصاد کشورهای اسلامی و جدایی از اقتصاد تک‌محصولی..... ۵۳
- ی. تعامل اقتصادی با جهان خارج در حوزه اقتصاد جهان.. ۵۴
- ک. نشان سازی اسلامی ۵۴
۵. هم‌افزایی در خدمت‌رسانی ۵۶
- الف. ایجاد بانک‌های اطلاعاتی جهان اسلام..... ۵۶
- ب. شبکه‌سازی ارتباطی جهان اسلام..... ۵۷
- ج. خدمات تعاملی در جهان اسلام..... ۵۹
- محور چهارم: خودسازی ملل اسلامی و رشد معنویت و اخلاق در فضای عمومی جوامع اسلامی ۶۰
- بخش دوم: اتحادیه کشورهای اسلامی (اهداف، ارزش‌ها، سیاست‌ها و ساختار) ۶۳
- محور پنجم: اتحادیه کشورهای اسلامی..... ۶۵
- مقدمه ۶۵
- اهداف ۶۵
- ارزش‌های بنیادین ۶۶
- سیاست‌ها ۶۶
- ساختار ۶۸

مقدمه

در راستای تبیین الگوی مفهومی امت واحده در اسلام معماری جدیدی برای وحدت جهان اسلام طراحی شد؛ تلاش وافریشکل گرفت تا در این معماری جدید چارچوبی مفهومی برای وحدت امت اسلامی یا به تعبیر قرآنی ﴿أُمَّةً وَاحِدَةً﴾ بدست آید. در کنار آن مفهوم «اتحادیه کشورهای اسلامی» معرّف نظامی است که بر این امت واحده حکومت دارد و از مؤلفاتی همچون حقوق شهروندی اجماعی و حاکمیت قانون اساسی کشورهای اسلامی بهره می برد. در عین حال تلاش دارد تا نوعی فراحاکمیت را برای امت واحده ترسیم و تبیین کند.

از آنجا که تمدن نوین اسلامی در ادبیات جدید از امتیاز خاصی در حوزه اسلام پژوهی برخوردار است در این چارچوب، دستیابی به امت واحده و اتحادیه کشورهای اسلامی پلکانی برای دستیابی به «تمدن نوین اسلامی» محسوب گردیده، ولی تبیین این موضوع به تحقیقی دیگر فروگذارده شده است.

این معماری در پنج محور اصلی شکل یافته است؛ محور اول پرهیز از تفرقه گرایی و تعرض به یکدیگر در جهان اسلام است، محور دوم همکاری هایی است که در جهان اسلام باید محقق گردد، محور سوم هم افزایی است که باید بین کشورهای اسلامی شکل بگیرد، محور چهارم خودسازی در ملل و دول اسلامی و رشد معنوی و اخلاقی در فضای عمومی و دولتی جوامع اسلامی است.

این چهار محور مفهوم امت واحده را پایه‌ریزی می‌کند و بستری برای دستیابی به محور پنجم یعنی مفهوم «اتحادیه کشورهای اسلامی» است که الگویی سیاسی برای حاکمیت بر «امت واحده اسلامی» است. این دو مفهوم برای دستیابی به «تمدن نوین اسلامی» به‌عنوان بزرگ‌ترین آرمان در جهان اسلام، مؤلفاتی اساسی هستند.

این مقاله در دو بخش عرضه می‌گردد. بخش اول برآنست که به طور خلاصه به چهار محور اول که تشکیل‌دهنده مفهوم «امت واحده اسلامی» است پردازد. هر یک از این چهار محور دارای اجزایی است که شرح آن در این بخش آمده است. در هر مورد پس از توصیف به ادله متنی هر یک از آنها پرداخته شده است. علاوه بر آن تلاش شده تا شواهدی که در کلام امام خمینی علیه السلام و رهبر معظم انقلاب - دام ظلّه - به‌دست آمده نیز ارائه گردد. بدیهی است توصیف و تبیین مستقل هر یک از بندهای فرعی نیازمند نگارشی اختصاصی است که در مجال دیگری به طور نوبه‌ای عرضه خواهد شد. در بخش دوم مفهوم «اتحادیه کشورهای اسلامی» به‌عنوان محور پنجم آمده است. در این بخش اهداف، ارزش‌های بنیادین، سیاست‌ها و ساختار این اتحادیه به اجمال توضیح داده شده است.

حمید شهریاری

shahriari@chmail.ir

بخش اول:

امت واحدۀ اسلامی

(چارچوب مفهومی و مستندات)

محور اول:

پرهیز از تفرقه گرایی و تعرض در جهان اسلام

۱. بدون تردید استکبار جهانی ایجاد تفرقه در جهان اسلام را به عنوان مهم ترین هدف خود دنبال می کند. استفاده از انواعی از ابزارها که این هدف را تحصیل کند به صورتی جدی در دستور کار آنان قرار دارد. اگر بتوانند در دنیای اسلام ایجاد جنگ می کنند و اگر نتوانند با ترور شخصیت های تقریبی و وحدت گرا یا با روش تکفیر گروه یا فرقه مقابل سعی می کنند هر مذهب را علیه مذهبی دیگر تحریک کنند و موجبات ناامنی را در جوامع اسلامی رقم بزنند. ایجاد تنازع و درگیری های فرقه ای و قومی به صورت خیابانی یا بین منطقه ای نیز از دیگر روش های آنان برای برهم زدن آرامش در جهان اسلام است. همچنین اینک شاهد هستیم که برخی از افراد جاهل با توهین به مقدسات مذاهب دیگر موجبات خشونت کلامی را در شبکه های ماهواره ای و اجتماعی فراهم آورده و با تحریک احساسات طرف مقابل تعصبات دینی و قومی را دامن می زنند. در حالی که تمامی این روش ها مورد انکار و نهی قرآن کریم است. در مورد جنگ و صلح معیار اصلی در اسلام صلح پایدار است.

﴿وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ﴾ (الحجرات: ۹)

در این آیه شریفه که شأن نزول آن هنگام درگیری دو دسته از

مسلمانان در مدینه منوره و در حضور پیامبر رخ داده است به اصلاح بین دو گروه از مؤمنان که با هم درگیری پیدا کرده‌اند امر شده است. در عین حال الزام به صلح منوط به شرط احقاق حق با عدالت جبرانی است. به این معنا که اگر در این جنگ و نزاع ثابت شد که فردی ظالم است باید حق پایمال شده را جبران کند و اگر نکرد در اینجا دستور قرآن به جنگ و مقابله با ظالم است تا به امر الهی که همانا اجرای عدالت است گردن نهد و اگر گردن نهاد و حق مظلوم را پس داد آن‌گاه مجدداً دستیابی به صلحی پایدار و مبتنی بر عدالت مورد امر قرآنی است. بنابر این معیار اصلی و اولیه بین جوامع اسلامی صلح است. اما در صورتی که ظلمی تحقق یابد دفع ظلم ظالم به وسیله جنگ برای اجرای عدالت جبرانی و دستیابی به صلحی عادلانه و پایدار از دستورات متعاقب آن صلح است. مقام معظم رهبری در فرازی از کلمات‌شان فرمودند:

مسلمانان در همه جای جهان بیش از گذشته باید مراقب سیاست تفرقه‌افکنی و جنگ‌افروزی دشمنان اسلام باشند. امروز دشمنان در عراق، در فلسطین، در لبنان و در هر نقطه از جهان اسلام که بتوانند آتش افروزی می‌کنند و با بهانه‌های گوناگون مذهبی و قومی و حزبی و غیره مسلمانان را به صف‌آرایی در برابر یکدیگر و برادرکشی تحریک می‌نمایند. مسلمانان نباید به آن‌ها در این هدف ننگین و خطرناک کمک کنند.^۱

۲. یکی از راه‌هایی که دشمنان اسلام برای ایجاد تفرقه بین امت

۱. امام خامنه‌ای، پیام در محکومیت هتک حرمت حرمین عسکرین،

اسلامی دنبال می‌کنند ترور شخصیت‌هاست. ترور اولاً متوجه کسانی است که نقشی اساسی در ایجاد ائتلاف و وحدت در امت اسلامی دارند و نقشه‌های شوم دشمن در ایجاد نزاع و خشونت در جهان اسلام را افشا می‌کنند. گاهی نیز افرادی از یک فرقه را ترور می‌کنند یا اسباب و علل آن را فراهم می‌کنند تا فرقه مقابل را به نزاع و خشونت مضاعف تحریک کنند. این در حالی است که قرآن کریم نفوس مسلمانان را محترم شمرده و قتل نفس را معادل با قتل عام محسوب داشته همان‌طور که احیای نفس را به منزله احیای تمام اجتماع برشمرده است.^۱ مقام معظم رهبری در بیانات خود فرمودند: برادران اهل تسنن هم بدانند که نقشه دشمن، ایجاد اختلاف است، ایجاد تعصب است، برادرکشی است؛ به کمتر از برادرکشی هم راضی نمی‌شوند. ببینید الان در بغداد و شهرهای مختلف عراق چه می‌کنند! مسجد شیعه، مسجد براهنا، حرم مطهر امامین عسکریین، مسجد کوفه، هر جا دستشان برسد، هر جایک جمعی که فکر می‌کنند آن‌ها شیعه‌اند، آنجا انفجارات درست می‌کنند و انسان‌های بی‌گناهی را به قتل می‌رسانند.^۲

۳. تکفیر از جمله حربه‌هایی است که ترویج آن از سوی گروه‌های افراطی دنبال می‌شود. امروز شاهد آن هستیم که این طرح نه تنها بین گروه‌های شیعه و اهل سنت بلکه حتی بین اهل سنت و فرقه‌های مختلف آن در حال انتشار است. تکفیر مجوزی برای مهدورالدم بودن و به همین جهت تجویزی برای ترور و قتل

۱. المائدة: ۳۲

۲. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم قم در سالروز عید سعید غدیر خم، ۱۳۸۵/۱۰/۱۸.

مسلمان است. این در حالی است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله حرمت مال و جان و آبروی مسلمان را واجب دانسته است.^۱

دشمنان اسلام و امپراتوران کفر و نفاق به رهبری امریکا و اسرائیل می‌خواهند معادله جهاد و مقاومت را تبدیل به طرح تکفیر و ترور فرزندان اسلام نموده و در یک کلام، جنگ شیعه - سنی را به مثابه دل‌مشغولی ملت‌های مسلمان بر جهان اسلام تحمیل کنند و به خیال خود از این راه بر تمامی مقدرات مادی و معنوی جهان اسلام مسلط شوند.^۲

بیاید وحدت اسلامی را عملی کنید و منشوری را که همه علمای اسلام، همه روشنفکران دنیای اسلام، همه برجستگان سیاسی با اخلاص دنیای اسلام آن را تأیید و تصدیق کنند و برای عملی کردن آن تلاش کنند، تهیه کنید، تا دیگر مسلمانی جرئت نکند متکلم به کلمه توحید را که در یک مذهب یا در یک جناح دیگر است، تکفیر کند؛ تا برادران با هم باشند.^۳

۴. تنازع از جمله اموری است که موجب ضعف در بین امت اسلامی می‌شود. اگر جنگ به معنای تقابل دو کشور اسلامی در میدان مبارزه یا لبه مرزهای دو کشور است، نزاع عمدتاً به معنای دشمنی و درگیری فرقه‌ای، طائفه‌ای، مذهبی و قومی درون یک کشور است. درون خیابان‌های یک کشور نزاع شیعه و سنی راه می‌اندازند،

۱. مسلم بن حجاج، صحیح مسلم، ج ۴، ص ۱۹۸۶، زین الدین الشهید الثانی، کشف‌الریبه، ص ۶.

۲. امام خامنه‌ای، حکم انتصاب دبیر کل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، ۱۳۹۱/۴/۲۰

۳. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان کنفرانس وحدت اسلامی، ۱۳۸۵/۵/۳۰.

جایی دیگر نزاع بین عرب و عجم یا ترک و فارس و در محلی دیگر درگیری برای جدایی طلبی قومی مثل آنچه اینک در کردستان عراق دنبال می‌شود. هدف اصلی پاره‌پاره کردن اجزاء امت واحده است تا مانع اتحاد و اقتدار جهان اسلام گردند. قرآن کریم تنازع را موجب سستی و فشل و ازدست رفتن قدرت و شوکت دانسته و از آن نهی کرده است.^۱ امام خمینی علیه السلام در فرازی از کلماتشان می‌فرماید:

قرآن کریم اخطار کرده است به اینکه اگر تنازع کنید فشل می‌شوید. شما آثار فشل را در مسلمین مشاهده می‌کنید، آثار فشل را در کشورهای عربی مشاهده می‌کنید. فشل شدن از این بدتر چه که کشورهای پهناور اسلامی با همه قدرتی که از حیث سیاسی، از حیث نظامی، از حیث ذخایر دارند، در مقابل اسرائیل همه فشل هستند؟ شما فشل را چه می‌دانید؟ جز این است که نتواند یک دولتی یا یک ملتی کاری که باید انجام بدهد، کاری که باید برای حفظ نظام خودش انجام بدهد، نتواند انجام بدهد؟ دشمنی که حمله بر اسلام کرده است و حمله بر بلاد مسلمین کرده است و هر روز توسعه را زیاد می‌کند و قانع به یک کشور هم برای خودش نیست، مسلمین در مقابل او فشل هستند.^۲

همچنین مقام معظم رهبری در این باره چنین فرمودند:

اختلاف عقاید فقهی و کلامی می‌تواند هیچ تأثیری در میدان واقعیت زندگی و در میدان سیاست نداشته باشد. مراد ما از وحدت دنیای اسلام، عدم تنازع است تنازع نباشد، اختلاف نباشد.^۳

۱. الانفال: ۴۶

۲. امام خمینی، صحیفه امام، ج ۱۶، ص ۳۵.

۳. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار مهمانان کنفرانس وحدت اسلامی، ۱۳۸۵/۵/۳۰.

۵. از دیگر عناصری که موجب تفرقه در امت اسلامی شده مشاجره، حرمت‌شکنی و توهین است. مشاجره موجب کدورت می‌شود. امروز این نحو‌گفتگو را در شبکه‌های ماهواره‌ای و بدتر از آن را در شبکه‌های اجتماعی اینترنتی مشاهده می‌کنیم. فردی یا عده‌ای در یک کانال تلویزیونی حرف‌هایی می‌زنند که موجب کینه‌توزی می‌شود. اختلافات فقهی و کلامی و تاریخی را برجسته می‌کنند و با تبلیغات سوء علیه همدیگر آتش فتنه را برمی‌انگیزند. برخی از این کانال‌ها برساخته استکبار جهانی است و مرکزیت آن در انگلیس و امریکا مدیریت می‌شود و آبخور آن در اموالی است که از سوی رژیم صهیونیستی و حامیان آن برای تفرقه در جهان اسلام تخصیص یافته است. گاهی یک شیعه متعصب در یک کانال جنجالی به توهین به مقدسات اهل سنت می‌پردازد و گاهی یک اهل سنت با نسبت‌های ناروا به مکتب شیعه آنها را تکفیر می‌کند. فحاشی و بدزبانی و اغراق و غرض‌ورزی در نقل مطالب و محتواهای تحریک‌کننده از ابزارهای اصلی این تهاجم زبانی هستند. غرض اصلی دامن‌زدن به آتش اختلافات است. استفاده از ابزارهای فرهنگی برای ایجاد اختلاف از جمله ابزارهای کشورهای غربی برای جلوگیری از نفوذ اسلام در کشورهای غربی است. توهین به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و توزیع فیلم آتش زدن قرآن از جمله این موارد است. مقصد نهایی عبارت است از تحریک مسلمانان افراطی برای بروز دادن خشونت از نوع سر بریدن معلم فرانسوی به وسیله یک مسلمان افراطی تا به این وسیله هم نقابی دروغین با رنگ و لعاب خشونت بر چهره اسلام رحمانی بیاویزند و هم از این حرکت برای محدودسازی آزادی مسلمانان ساکن اروپا برای اجرای اوامر اسلام به صورتی قانونی و مدون بهره‌مند

شوند و هم غیر مسلمانان غربی را نسبت به اسلام بدبین کنند و جلوی رشد روزافزون گرایش به اسلام در غرب را بگیرند. به همین جهت پرهیز از مشاجره و حرمت‌شکنی و توهین به مقدسات از ضرورت‌های جدی برای تشکیل امت واحده اسلامی است.

این مورد بیشتر لسانی و لفظی است و معمولاً قبل از درگیری فیزیکی روی می‌دهد، ولی در لسان از نوعی از ادبیات استفاده می‌کنند که باعث تحریک طرف مقابل می‌شود. چه بسا همین مشاجره‌ها اگر از آن پرهیز نشود، ممکن است به درگیری فیزیکی و درگیری نیز به جنگ بینجامد.

قرآن کریم در مورد فحاشی به بت پرستان و بدزبانی با آنان هشدار داده و از آن نهی می‌کند:

﴿وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ كَذَلِكَ زَيْنَا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلُهُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ (انعام: ۱۰۸)

و معبودانی را که کافران به جای خدا می‌پرستند، دشنام ندهید که آنان هم از روی دشمنی و نادانی خدا را دشنام خواهند داد. این گونه برای هر امتی اعمالشان را آراستیم [تا به کیفر لجاجت و عنادشان گمان کنند که آنچه انجام می‌دهند نیکوست،] سپس بازگشت همه آنان به سوی پروردگارشان خواهد بود، پس آنان را به اعمالی که همواره انجام می‌دادند، آگاه می‌کند.

در روایتی از حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله بعد از نهی از مجادله کلامی و ممارات و خشمگین شدن بر کسانی که در حال مجادله در امور دین بودند، آمده است:

از مجادله دست بردارید شیطان مأیوس شد که مورد پرستش

قرار گیرد ولی راضی شد که به (جان) هم بیافتید و این همان مرء (جدال در کلام) است پس مرء را رها کنید. همانا بنی اسرائیل هفتاد و یک فرقه و مسیحیان هفتاد و دو فرقه شدند و همه در گمراهی اند مگر توده بزرگ. راوی گفت ای رسول خدا توده بزرگ چه کسانی هستند؟ فرمود: کسانی که به سبک و روشی هستند که من بر آنم، من و اصحابم. کسانی که در دین خدا مجادله نمی کنند و کسانی که هیچ یک از اهل توحید را به خاطر گناه بخشوده شده تکفیر نمی کنند.^۱

امام خمینی در بیانی فرمودند:

آن آخوند احمقی که در یک همچو مقطع از زمان به بعض مقدسات شیعه جسارت می کند، درصدد این است که در مقابل او هم یک کسی پیدا بشود، آن هم یک چیزی بگوید و موجب بشود که بین مسلمین در یک همچو مقطع از زمانی که دارد وحدت ایجاد می کند، اختلاف ایجاد بشود. واقعاً اسلام چه کند با این طرز فکرها، با این طرز عمل ها؟ اسلام چه کند با این آخوندهایی که خودشان را به صورت یک روحانی درآوردند و در بین مردم پخش هستند؟ این گرفتاری است که در یک همچو موقعی که مسلمین دارند فکر می کنند، او به عنوان اینکه من دیدم که بعض از جوان ها متمایل به این اجتماع شدند، متمایل به این ایران شدند، تکلیف دیدم به اینکه بگویم اینها مشرک اند، اینها مجوس اند اینها چطورند و به بعض مقدسات جسارت کردند. این، جز

۱. ابن هیثم، مجمع الزوائد، ج ۷، ص ۲۵۹؛ طبرانی، المعجم الکبیر، ج ۸، ص ۱۵۲

اینکه خدمت به استعمار است، خدمت به قدرت‌های بزرگ است و کارشکنی برای اسلام و مسلمین است؟ ما باید فکر کنیم برای این مسائل. مسلمان‌ها باید فکر کنند برای این مسائل و این اشخاصی که این طور در صدد شکستن وحدت مسلمین‌اند.^۱

مقام معظم رهبری نیز در فرازهایی فرمودند:

آنچه وظیفه مسلمانان است - چه مسلمان شیعه، چه مسلمان سنی - این است که با تحریک احساسات یکدیگر، به دشمن کمک نکنند؛ شیعه باید بداند که اگر چنانچه اختلاف و دعوا و حساسیت برانگیزی میان شیعه و سنی تحریک بشود، دشمن مشترک، دشمن اصلی، سود خواهد برد، نباید اجازه بدهد؛ سنی هم همین جور. طرفین باید مراقب باشند، احساسات یکدیگر را تحریک نکنند، به مقدسات یکدیگر اهانت نکنند، دعوی بین طائفه‌های مسلمان و گروه‌های مسلمان و به طور خاص بین شیعه و سنی را - که مورد علاقه دشمنان اسلام است - آتش افروزی نکنند.^۲

خط قرمز از نظر نظام اسلامی و از نظر ما، عبارت است از اهانت به مقدسات یکدیگر. آن کسانی که نادانسته، از روی غفلت، گاهی از روی تعصب‌های کور و بی‌جا، چه سنی و چه شیعه، به مقدسات یکدیگر توهین می‌کنند، نمی‌فهمند چه می‌کنند. بهترین وسیله برای

۱. امام خمینی، صحیفه امام، ج ۱۹، ص ۵۱.

۲. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم به مناسبت عید غدیر، ۱۳۹۳/۷/۲۱.

دشمن همین‌ها هستند؛ بهترین ابزار در دست دشمن همین‌ها هستند؛ این خط قرمز است.^۱

بدانید تحریک عواطف مذهبی برادران اهل سنت کار بسیار خطا و گناه است؛ این را به‌عنوان یک اصل بپذیرید. یک نقاط اختلافی وجود دارد. تکیه بر روی این نقاط، شعله‌ور کردن آتش تعصبات در این نقاط اختلاف، این درست همان چیزی است که امروز سازمان‌های جاسوسی امریکا و اسرائیل دنبالش هستند؛ این همان چیزی است که آن‌ها می‌خواهند. بعضی‌ها ناخواسته و بدون جیره و مواجب می‌شوند مزدور آن‌ها، همان کاری را که او باید پول بدهد و به دست بیاورد، آن را بدون اینکه از او اجر و مزدی هم بگیرند، برایش دارند انجام می‌دهند و خشم الهی و سخط الهی را برای خودشان فراهم می‌کنند.^۲

۱. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار مردم سقز، ۱۳۸۸/۲/۲۹.

۲. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار با کارگزاران فرهنگی و اجرایی حج، ۱۳۸۶/۸/۲۳.

محور دوم:

همکاری در جهان اسلام

معیار همکاری در جهان اسلامی مأخوذ از سبک زندگی رسول الله ﷺ و سنت قطعی ایشان است. عنوان این همکاری منطبق بر عنوان «معیت با رسول الله» است «و الذین معه» یعنی کسانی که با رسول خدا هستند:

﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ﴾

این همراهی و معیت به معنای آن است که پیامبر سقفی بالای سر امت اسلام قرار داده و همه باید تحت این سقف واحد بیایند و با هم متحد شوند و امت رسول الله را شکل دهند. آحاد امت واحده رسول الله مسلمانانی هستند که در همه امور نظری و عملی همراه ایشان باشند. ایشان را الگو قرار داده و پای خویش بر جای پای ایشان نهند. اصولاً اصحاب کسانی بودند که از نظر جسمانی همراه و هم صحبت ایشان بودند ولی اصحاب واقعی کسانی بودند که با دل و جانشان نیز همراه ایشان بودند. هم مصاحبت جسمی داشتند و هم مصاحبت و همراهی روحی و معنوی و در کارها با ایشان همراه و هم‌رأی بودند و هرگاه کاری پیش می‌آمد که موجب اختلاف بود از نظر ایشان تبعیت می‌کردند. قرآن در این زمینه چنین بیان می‌دارد:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ

عَلَىٰ أَمْرٍ جَامِعٍ لَّمْ يَذْهَبُوا حَتَّىٰ يَسْتَأْذِنُوهُ ۗ

مؤمنان کسانی هستند که به خدا و رسولش ایمان دارند و وقتی به همراه او، کاری مشترک برایشان پیش آید (از همراهی او) روی گردان نیستند مگر این که از او اجازه بگیرند.

علامه طبرسی در ذیل آیه می نویسد امر جامع و مشترک، امری است که باید با اجماع و همکاری به انجام رسد مثل حضور در میدان جنگ یا مشورت یا نماز جمعه و مانند آن.^۱

از همین جا روشن می شود که معیت با رسول الله ملازم با پذیرش دستورات او و تبعیت از راهبری ایشان است. در عین حال این همراهی و ملازمت دارای دو خصوصیت اصلی است که در آیه فوق بیان شده است: اول مقابله با دشمنان اسلام و دوم رحمت و رافت بین مسلمانان. اینک به مؤلفات هر یک از این دو خصوصیت می پردازیم.

۱. مقابله با دشمن مشترک

اولین ویژگی همراهان رسول الله شدت و حدت آنان علیه کفار است. کفاری که علیه اسلام دست به سلاح برده و در میدان جنگ صف آرای کرده اند کفار حربی نامیده می شوند. اما کفاری که از سر صلح با اسلام در آیند می توانند در دار اسلام سکنی گزیده و از حقوق شهروندی برخوردار باشند. شدت علیه کفار حربی نیازمند چهار امر است:

الف. دشمن شناسی جهان اسلام (دشمنان جغرافیایی و دشمنان جهانی) مسلمانان باید دشمن مشترک خود را بشناسند. در صحنه و

۱. النور: ۶۲.

۲. طبرسی، مجمع البیان، ج ۷، ص ۲۴۸

روزگار کنونی جهان که دشمنان اسلام از ابزارهای مختلف و پیچیده برای دشمنی استفاده می‌کنند شناخت دشمن بسیار مهم است؛ چه دشمنان جغرافیایی که در لبه مرز ما (جهان اسلام) حضور دارند، مثل آنچه امروز در منطقه کشمیر می‌گذرد، چه دشمنان بزرگ‌تر و جهانی، دشمنانی که در مقیاس جهانی، دشمن اسلام تلقی می‌شوند و ما نام آنها را استکبار جهانی نهاده‌ایم که در سرسلسله آنها آمریکا و رژیم غاصب صهیونیستی قرار دارند. قرآن کریم این نوع کافران را به‌عنوان دشمنان آشکار مسلمانان معرفی می‌کند.^۱ و همچنین یهودیان و مشرکان را شدیدترین دشمنان برای مؤمنان معرفی می‌کند.^۲

حضرت امیر علیه السلام در خطبه ۳۴ نهج البلاغه در باره اهالی کوفه که بعد از جنگ نهروان میل به جنگیدن با دشمن نداشتند می‌فرماید: دشمن نسبت به شما خواب ندارد و هوشیار است ولی شما در غفلت به سر می‌برید.^۳

مقام معظم رهبری در فرازهای از کلماتشان به این نکته اشاره دارند که ما باید دشمن و حيله‌های او را بشناسیم و غفلت از دشمن، بزرگ‌ترین گرفتاری دنیای اسلام است:

بزرگ‌ترین گرفتاری دنیای اسلام این است که متوجه توطئه و دست خبیث دشمنان خود نیست؛ این یکی از بزرگ‌ترین یا بزرگ‌ترین گرفتاری دنیای اسلام است.^۴

۱. النساء: ۱۰۱.

۲. مائدة: ۸۲.

۳. شریف رضی، نهج البلاغه، خطبه ۳۴.

۴. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار شرکت کنندگان در سی‌ویکمین دوره مسابقات بین‌المللی قرآن کریم، ۱۳/۳/۱۳۹۳.

امروز روزی است که امت اسلامی چه نخبگان سیاسی و فرهنگی و دینی و چه توده‌های مردم در آن، باید بیش از همیشه هوشیار باشند و حیل‌های دشمن را بشناسند و با آن مقابله کنند.^۱

ب. مرزبندی با جهان استکبار

بعد از اینکه دشمن‌شناسی شکل گرفت که دشمن ما چه کسی است و چه نقشه‌ها و حیل‌هایی دارد، گام دوم همکاری این است که با دشمن مرز مشخصی را تعریف کنیم و خود را از جهان استکبار جدا سازیم و خطوط قرمز خود را در تعامل با دشمن معلوم کنیم. طوری که اگر کسی وارد آن منطقه قرمز شد معلوم باشد که به جای همکاری با جهان اسلام وارد حوزه همکاری با دشمن شده است.

شفاف‌سازی نوع ارتباط با دشمن هدف از این مرزبندی است. این‌طور نباشد که مرزبندی ما خاکستری باشد و معلوم نباشد که فلان کشور اسلامی با استکبار همکاری دارد یا ضدیت می‌کند، این مرز خاکستری باید برداشته و شفاف‌سازی شود و رفتارها مبتنی بر این طراحی شکل بگیرد. قرآن کریم می‌فرماید:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ﴾^۲

ای کسانی که ایمان آوردید دشمن من و دشمن خودتان را دوستان (یا اولیا) خود مگیرید.

این مطلب در کلمات بزرگان جمهوری اسلامی نیز بازتاب یافته است:

۱. امام خامنه‌ای، پیام به مناسبت کنگره عظیم حج، ۱۳۸۵/۱۰/۸.

۲. ممتحنه: ۱.

هیچ‌گاه سلاح مبارزه با ظلم و استکبار و استضعاف را بر زمین نگذارید؛ و دوستی با دوستان خدا و دشمنی با دشمنان خدا را شعار خود سازید.^۱

ما با دشمنان، با استکبار سرآشتی نداریم و با برادران مسلمان بنای بر دشمنی و عداوت نداریم؛ بنای بر دوستی و رفاقت و برادری داریم؛ چون معتقدیم باید ﴿أَشِدَّاءَ عَلَى الْكُفَّارِ وَرُحَمَاءَ بَيْنَهُمْ﴾ بود؛ این درس امام بزرگوار ما است؛ این خط مسلم جمهوری اسلامی است.^۲

ج. ترویج روحیه مقابله با دشمنان استکباری بین نخبگان، مردم و صاحب‌منصبان حکومتی

وقتی مرزبندی مشخص شد، باید به فرهنگ‌سازی اقدام کنیم. یعنی باید روحیه مقابله با دشمنان استکباری را ترویج دهیم. ممکن است هنوز به طور گسترده در جهان اسلام این روحیه وجود نداشته باشد که همه برای تقابل با جهان استکبار آماده باشند و با دشمن مشترک وارد معارضه و مقابله شوند. ما باید روحیه مقابله با دشمنان اسلام را بین سطوح مختلف نخبگان، بین مردم و بین صاحب‌منصبان حکومتی ترویج دهیم. یعنی لایه‌های مختلف اجتماعی چنان تربیت اسلامی یافته باشند که روحیه مقابله با استکبار در آنها قوت گرفته باشد. دیدگاه مقام معظم رهبری در این مورد چنین است: امروز نخبگان و سیاستمداران دنیای اسلام مسئولیت سنگینی

۱. امام خمینی، صحیفه امام، ج ۲۰، ص ۳۸.

۲. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار اعضای مجمع جهانی اهل‌بیت واتحادیه رادیو و تلویزیون‌های اسلامی، ۱۳۹۴/۵/۲۶.

برعهده دارند؛ جهان‌خواران را در کشورها و در قلمرو نفوذ کلام خودشان رسوا کنند؛ تبلیغات خباثت‌آلود آن‌ها علیه اسلام را با عزم راسخ عقیم کنند؛ نگذارند نقشه‌های آن‌ها به نتیجه برسد؛ این مسئولیت برعهده همه است. دنیای اسلام بالقوه دارای قدرت است. علما، روشنفکران، سیاستمداران، گروه‌ها و جمعیت‌ها، صاحبان قلم، صاحبان بیان و همه کسانی که منبری از منبرهای بین‌المللی یا ملی را در هر کشوری برعهده دارند، مسئولیت سنگینی دارند.^۱

د. جنگ نرم علیه دشمن با ابزارهای شبکه‌ای فراگیر و امن

گام آخر در فصل همکاری در جهان اسلام، فعال بودن در حوزه جنگ نرم است، مقابله ما با دشمن مشترک صرفاً به جنگ سخت که با خمپاره و تانک و موشک انجام می‌شود محدود نیست؛ صرفاً در محاصره اقتصادی و تحریم اقتصادی که آن هم به‌نوعی از انواع جنگ سخت محسوب می‌شود، نیستیم. بلکه علاوه بر دو حوزه، در یک لایه سوم که جنگ نرم در حوزه رسانه است نیز با دشمن مقابله می‌کنیم. ما باید با استفاده از فناوری‌های شبکه‌ای و ابزارهای فراگیر، در حوزه رسانه در جهان اسلام فعال‌تر شویم؛ این ابزارها باید ابزارهای امن باشد ابزاری نباشد که خود دشمن از آنها برای شناسایی فعالان این حوزه استفاده می‌کند، نظام جمهوری اسلامی توانسته و انشاء الله بیش از پیش خواهد توانست که این ابزارها را آماده کند تا ما بتوانیم در حوزه جنگ نرم با ترفندهای نوین دشمن مقابله کنیم؛ چه

۱. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار کارگزاران نظام و سفرای کشورهای اسلامی در ۱۷ ربیع الاول، ۱۳۸۵/۲/۶.

با تأسیس کانال‌ها و شبکه‌های اجتماعی اینترنتی، چه با تأسیس شبکه‌های ماهواره‌ای و چه با حضور رسانه‌ای به صورت مطلق؛ ما باید در صحنه جنگ نرم هم سربازان و هم فرماندهانی داشته باشیم؛ سازماندهی و انتظام داشته باشیم تا بتوانیم با رسانه‌های استکباری مقابله درخوری را شکل دهیم. این همان ابزاری است که دشمنان اسلام به نحو گسترده و هوشمندی از آن برای مقابله با انقلاب و بیداری اسلامی بهره می‌برند. همسان‌سازی ابزارهای مقابله با دشمن از این آیه قرآن استفاده می‌شود:

﴿فَمِنْ اَعْتَدَىٰ عَلَیْكُمْ فَاَعْتَدُوا عَلَیْهِ بِیَسْرِ مَا اَعْتَدَىٰ عَلَیْكُمْ﴾!

مقام معظم رهبری در این باره به اتحادیه رادیو و تلویزیون‌های اسلامی چنین فرمودند:

امروز استکبار یک امپراتوری عظیم رسانه‌ای درست کرده؛ اخبار را به میل خودشان تحریف می‌کنند، پنهان می‌کنند، دروغ‌هایی را بیان می‌کنند، سیاست‌ها را از این طریق القا می‌کنند؛ آن وقت مدام هم می‌گویند که ما [بی‌طرفیم]! ... در مقابله با این امپراتوری خطرناک و این مافیای عظیم رسانه‌ای که امروز در اختیار سرمایه‌داران و کمپانی‌های آمریکایی و صهیونیستی است، یک کاری باید انجام داد. این کاری که شما دارید می‌کنید، شروع یک حرکت است؛ این حرکت را بایستی دنبال کرد، باید تقویت کرد، روزبه‌روز باید تشدید

کرد، شرکا و همراهانان را باید اضافه کنید.^۱

به نظر ما می‌شود امپراتوری رسانه‌ای صهیونیستی غربی را شکست داد؛ می‌شود این کار را کرد، اگر همه همت کنیم، می‌توانیم. شکست صهیونیست‌ها در جنگ نرم هم ممکن است؛ همچنان که در جنگ سخت، صهیونیست‌ها شکست خوردند؛ همچنان که ملاحظه کردید رژیم صهیونیست در لبنان شکست خورد، مجبور به عقب‌نشینی شد، مجبور به اعتراف به شکست شد؛ درحالی‌که همه خیال می‌کردند این یک رژیم شکست‌ناپذیر است. در جنگ نرم هم می‌توان رژیم صهیونیستی و عوامل آن را شکست داد.^۲

۲. احسان و دوستی با مسلمانان

طبق دستور قرآن افرادی که در کنار رسول خدا هستند باید با یکدیگر مهربان باشند و با محبت عمل کنند و ﴿رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ﴾ باشند. ما به همه می‌گوییم که احترام یکدیگر را حفظ بکنند و به عقاید و مقدسات هم اهانت نکنند. اگر کسی به بهانه عقیده‌ای بخواهد به مقدسات دیگران اهانت کند از نظر ما به هیچ‌وجه قابل دفاع نیست. محبت، طرفینی است بایستی همه با هم کمک کنند تا محبت به وجود آید و دشمن نتواند سوء استفاده بکند.^۳

-
۱. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار اعضای مجمع جهانی اهل بیت (علیهم‌السلام) و اتحادیه رادیو و تلویزیون‌های اسلامی، ۱۳۹۴/۵/۲۶.
  ۲. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در کنفرانس اتحادیه بین المجالس سازمان همکاری اسلامی، ۱۳۹۶/۱۰/۲۶.
  ۳. امام خامنه‌ای، بیانات با اقشار مختلف مردم ۱۳۶۸/۷/۱۹.

این احسان و دوستی متقابل بین مسلمانان می تواند در امور ذیل تبلور یابد:

الف. همیاری در رفع اسباب تفرقه

اولین گام در احسان و دوستی با مسلمانان، همیاری و همکاری در رفع منازعات و مشاجرات و جنگ ها و جلوگیری از ترور و تکفیر در جهان اسلام است؛ یعنی همکاری و همیاری کنیم همان پنج محوری که منشأ تفرقه بین مسلمانان است اتفاق نیفتد؛ خود این همکاری، لایه ای از همکاری دیگر را شکل می دهد، ممکن است دو قومیت با هم درگیر شده باشند و قومیت ثالثی بیاید و همیاری کند تا مشاجرات و منازعات و یا جنگ ها رفع شود.

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَ اتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾^۱!

از امیرالمؤمنین علی علیه السلام روایت است که آشتی دادن بین دو طرف دعوا از یک سال نماز و روزه با فضیلت تر است.^۲

امام خمینی در دیدار با سفیر یمن شمالی چنین فرمودند:

اسلام یک دین آسمانی است که برای ارشاد ملت ها و رفع اختلاف بین آنان و هدایت به کمالات انسانی و رفع ظلم و بیدادگری آمده است. لکن مسلمین - مجموعاً و تقریباً - همین طور دولت های اسلامی از آن سَری که اسلام برای آن آمده است، یا غافل بودند و یا تغافل کردند و همه گرفتاری هایی که برای مسلمین در طول تاریخ ایجاد شده است برای همین جهت است که از تعلیمات اسلام دور بودند، و نتوانستند آن هدایتی را

۱. حجرات: ۱۰.

۲. شریف رضی، نهج البلاغه، نامه ۴۷.

که اسلام برای آن آمده است ادراک کنند، و یا به واسطه اغراضی که داشتند نتوانستند انجام بدهند. مشکل عمده مسلمین همان دوری از اسلام و قرآن است؛ و اگر مسلمین به حسب امری که خدای تبارک و تعالی فرموده است ﴿وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾ اگر به همین یک امر و نهی عمل می کردند، تمام مشکلاتشان - مشکلات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی شان - رفع می شد؛ و هیچ قدرتی نمی توانست با آن مقابله کند. لکن مع الأسف به واسطه غفلت بعضی و عدم توجه بعضی و تغافل بعضی، از این امر محروم ماندند؛ و تا این امر الهی تحقق پیدا نکند باید مسلمین انتظار گرفتاری های بیشتر داشته باشند.^۱

مقام معظم رهبری در دیدار با مهمانان شرکت کننده در یکی از کنفرانس های بین المللی وحدت اسلامی چنین فرمودند:

وحدتی که ما اعلام می کنیم و شعار می دهیم و به آن دلبسته هستیم و دنبال آن، حرکت و کار می کنیم، اولین نقطه اش باید ناظر به رفع این تعارض ها و تناقض ها و اختلاف ها و درگیری ها باشد که خدای متعال به این راضی است و مؤمنان و مخلصان و اولیا و عقلاء، از آن خشنودند. باید مقدمات و زمینه های این کار فراهم بشود. اختلاف عقیدتی دارند، داشته باشند؛ اختلاف قومی دارند، داشته باشند؛ تغایر نژادی دارند، داشته باشند. این ها، مستلزم و مستوجب تنافس و تعارض و درگیری و جدال بین مسلمین نشود. باید همه مخلصانه کار کنند. علمای بزرگ، متفکران، روشنفکران، نویسندگان، شعرا، هنرمندان، واقعاً این

را واجب الهی بدانند. این آیه شریفه قرآن: ﴿وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا﴾ و آیات دیگر، خطاب به ما و همه مسلمین در مقابل دشمنان اسلام است. به این آیات عمل کنیم.^۱

ب. کمک به مظلومان و مستضعفان

گام دوم احسان و دوستی، کمک به مظلومان و مستضعفان است؛ در سراسر جهان اسلام عده‌ای هستند که مظلوم واقع شده‌اند و یا مستضعف هستند که باید به آنها رسیدگی و کمک شود؛ کمک‌رسانی به مظلوم یکی از وظایفی است که هر مسلمانی برعهده دارد؛ قرآن کریم در این باره می‌فرماید:

﴿تَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى﴾^۲.

این درسی است که از سنت نبی اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فراگرفتیم که فرمود: «هر کس صبح برخیزد و به امور مسلمانان همت نگمارد در زمره آنان نیست و هر کس بشنود که کسی فریاد می‌زند ای مسلمانان به فریاد برسید و پاسخ او را ندهد مسلمان نیست.»^۳ و نیز علی بن ابی‌طالب در وصیتی که به امام حسن و امام حسین عَلَيْهِمَا السَّلَام داشتند فرمودند: «شما دشمن ظالم باشید و یاور مظلوم»^۴.

امام خمینی در توصیه‌ای که به مسلمانان داشتند فرمودند:

هر دو ایرقدرت، کمر به نابودی ملل مستضعف بسته‌اند و ما باید از مستضعفین جهان پشتیبانی کنیم. ما باید در صدور انقلابمان به جهان کوشش کنیم و تفکر اینکه ما انقلابمان را صادر نمی‌کنیم کنار

۱. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار با مسئولان کشوری و لشکری و میهمانان شرکت کننده در کنفرانس وحدت اسلامی، ۱۶/۷/۱۳۶۹.

۲. المائدة: ۲.

۳. کلینی، کافی، ج ۲، ص ۱۶۴.

۴. شریف رضی، نهج البلاغه، نامه ۴۷.

بگذاریم؛ زیرا اسلام بین کشورهای مسلمان فرقی قائل نمی‌باشد و پشتیبان تمام مستضعفین جهان است. از طرفی دیگر تمام قدرت‌ها و ابرقدرت‌ها کمر به نابودی مان بسته‌اند، و اگر ما در محیطی در بسته بمانیم قطعاً با شکست مواجه خواهیم شد.^۱

مقام معظم رهبری در تبیین کلام فوق فرمودند:

ما در حمایت از مظلوم نگاه به مذهب طرف مقابل نمی‌کنیم؛ و نکردیم؛ خطّ امام بزرگوار این بود. امام همان رفتاری را که با مقاومت شیعه در لبنان داشت، همان رفتار را با مقاومت سنّی در فلسطین [هم] داشت؛ بدون هیچ تفاوتی. ما همان حمایتی را که از برادرانمان در لبنان کردیم، از برادرانمان در غزه [هم] کردیم؛ بدون هیچ تفاوتی. آنها سنّی بودند، اینها شیعه‌اند. مسئله برای ما، دفاع از هویت اسلامی است، حمایت از مظلوم است، مسئله فلسطین است؛ امروز در رأس مسائل منطقه مسلمان‌ها مسئله فلسطین است؛ این برای ما مسئله اصلی است. در دشمنی‌هایمان هم فرق نمی‌کند؛ امام بزرگوار مبارزه کرد با محمّدرضای پهلوی که شیعه بود به حسب ظاهر؛ همان‌طور مبارزه کرد با صدام حسین که سنّی بود به حسب ظاهر. البتّه نه او شیعه بود، نه این سنّی؛ هر دویشان از اسلام بیگانه بودند اما ظاهر این سنّی بود، ظاهر او شیعه بود. امام با هر دوی اینها یک‌جور مبارزه کرد. مسئله سنّی و شیعه و مذهب و مانند اینها نیست؛ مسئله اصول اسلام است: «كُونُوا لِلظَّالِمِ خَصْمًا وَّ لِلْمَظْلُومِ عَوْنًا» این دستور

۱. امام خمینی، صحیفه امام، ج ۱۲، ص ۲۰۲.

اسلام است. این راه ما است؛ این خطّ ما است.^۱

امیرالمؤمنین برای دفاع از مظلوم، شرط اسلام را نگذاشته است.^۲ انبیاء در طول تاریخ در کنار مظلومان قرار گرفته‌اند؛ یعنی برای عدالت عملاً پیکار کردند. ملاحظه کنید؛ در قرآن کریم تصریح شده که انبیاء با طواغیت مواجه‌اند، با مُتَرَفِّین مواجه‌اند، با ملاً مواجه‌اند که همه اینها جزو طبقات ستمگرند؛ بنابراین پیغمبران در معارضه بین ظالم و مظلوم، همیشه در طرف مظلوم قرار گرفتند؛ یعنی برای عدالت وارد میدان شدند و جنگیدند.^۳

۳. تمسک به قرآن و سنت پیامبر و عترت به عنوان محورهای همکاری

تمسک به قرآن کریم، سنت قطعی پیامبر ﷺ و تمسک به اهل بیت از مهم‌ترین معیارهای همکاری به شمار می‌رود؛ همکاری در جهان اسلام باید بر پایه سه محور کلیدی و اساسی باشد که یکی سنت نبوی است و دو محور دیگر همان ثقلین است که حضرت ختمی مرتبت محمد مصطفی ﷺ به آن توصیه کرده‌اند؛ و آن تمسک به قرآن و تمسک به اهل بیت ﷺ است. به اعتقاد همه مسلمانان قرآن وحی منزل است و سنت قطعی نبوی نیز به اجماع مسلمانان معیار عمل محسوب می‌شود. تمسک به اهل بیت که

۱. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار اعضای مجمع جهانی اهل بیت ﷺ و اتحادیه رادیو و تلویزیون‌های اسلامی، ۱۳۹۴/۵/۲۶.

۲. امام خامنه‌ای، بیانات در خطبه‌های نماز جمعه ۲۱ رمضان، ۱۳۸۰/۹/۱۶.

۳. امام خامنه‌ای، بیانات در دومین نشست اندیشه‌های راهبردی، ۱۳۹۰/۲/۲۷.

۴. احمد حنبل، مسند احمد، ج ۱۷، ص ۱۱۳؛ شیخ صدوق، معانی الأخبار، ص ۹۰.

معمولاً در آیات و روایات از آن تعبیر به «المودة فی القربی»^۱ یا «حبّ اهل بیت» شده است؛ در همه جوامع اسلام مشترک است. ما می‌توانیم با این سه شاخص، محور احسان و دوستی بین مسلمانان را در جهان اسلام تقویت کنیم و همکاری در جهان اسلام را به منصفه ظهور برسانیم.

پیامبر اکرم در حدیثی مشهور اهل بیت خود را به کشتی نوح تشبیه کرده‌اند که هر که بر آن سوار شود نجات یابد و هر که از آن تخلف کند غرق شده و به آتش دوزخ افکنده شود.^۲

مقام معظم رهبری تبیین جالبی از محبت اهل بیت علیهم‌السلام بیان فرمودند: حبّ اهل بیت مخصوص یک گروه خاصی در اسلام نیست؛ همه مسلمین اهل بیت پیغمبر را دوست می‌دارند؛ همه مسلمین نسبت به اهل بیت پیغمبر ارادت دارند. یک عدّه خیلی محدود و قلیلی به‌عنوان نواصب در تاریخ بودند که آنها هم به احتمالی انگیزه‌هایشان انگیزه‌های سیاسی بود، نه به معنای واقعی انگیزه دینی؛ لکن قاطبه مسلمین، از صدرِ اوّل تا امروز محبّ اهل بیت محسوب می‌شوند. خوب، همین یک جمله برای ما یک درس است؛ آن درس این است که پس به‌وسیله محبّت اهل بیت، می‌شود در میان مسلمین اجماع ایجاد کرد؛ می‌شود این را یک محوری قرار داد برای اتحاد و اتفاق مسلمین. همچنان که وجود مبارک پیغمبر اسلام وسیله و محور وحدت بین مسلمین است،

۱. الشوری: ۲۳.

۲. حاکم نیشابوری، المستدرک علی الصحیحین، ج ۲، ص ۳۷۳؛ زمخشری، اساس البلاغة ص ۲۶۸؛ النهایة ج ۲، ص ۲۹۸.

و همچنان که قرآن و کعبه شریف محور اتحاد مسلمین است،
محبت اهل بیت هم می‌تواند محوری باشد برای اتحاد مسلمین
و دل‌ها را به هم نزدیک کند.^۱

---

۱. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس محبان
اهل بیت علیهم‌السلام و مسئله تکفیری‌ها، ۱۳۹۶/۹/۲.

محور سوم:

هم‌افزایی کشورهای اسلامی

همکاری با هم‌افزایی متفاوت است. در همکاری حاصل جمع کارها مساوی با جمع هر یک از کارهاست ولی در هم‌افزایی حاصل جمع کارها از جمع ساده تک‌تک کارها بیشتر می‌شود. وقتی دو یا چند شخص هم‌افزا می‌شوند، می‌توانند کارهای جدیدی انجام دهند که فراتر از همکاری تک‌تک آنها با هم است. وقتی توان و دارایی‌ها در جهان اسلام هم‌افزا شود امکان تحقق اموری فراهم می‌آید که بیشتر از زمانی است که کارهای تک‌تک آنها با هم جمع شوند مثلاً فرض کنید دو نفر که در استخراج معدن به‌صورت تک‌تک فعال هستند هر یک ۱۰ گرم طلا استخراج کنند که جمعاً ۲۰ گرم طلا استخراج خواهند کرد. حال فرض کنید که این دو با یکدیگر هم‌افزا گردند در این فرض می‌توانند ۲۵ گرم طلا استخراج کنند. مثلاً به کمک هم می‌توانند سنگ‌هایی را جابه‌جا کنند که به‌تنهایی قادر با جابه‌جایی آن نبودند. این حالت را هم‌افزایی نامند. در هم‌افزایی کارهایی شکل می‌گیرد که هر یک از آنها به‌تنهایی قادر به انجام آن نبودند و سرجمع فعالیت از جمع تک‌تک فعالیت‌ها بیشتر است.

هم‌افزایی کشورهای اسلامی لااقل در پنج حوزه در جهان اسلام قابل‌تعریف است. هم‌افزایی در امنیت در جهان اسلام، هم‌افزایی در دانش در جهان اسلام، هم‌افزایی در قدرت سیاسی در جهان اسلام، هم‌افزایی در ثروت در جهان اسلام و هم‌افزایی در

خدمت‌رسانی مشارکتی در جهان اسلام. اینک به اجمال در حد
وسع این مقاله به توضیح هر یک از این پنج حوزه می‌پردازیم.

۱. هم‌افزایی در امنیت

استکبار جهانی از دیرباز درصدد استعمار ملل مستضعف جهان
بوده و با روش‌های سخت و نرم تلاش کرده تا سلطه خود را بر
سرزمین‌های آنان تداوم بخشد. از سوی دیگر مهم‌ترین عامل
پیشرفت در هر منطقه تأمین امنیت سرزمینی است. طوری که
سرزمین‌های اسلامی مصون از هر نوع تهدید یا حمله بیگانه باشد و
بتواند با هر تهدید و حمله‌ای رویارویی کند. در اسلام اجازه سلطه
کفار بر مسلمانان داده نشده است و قرآن کریم هر نوع سلطه کفار بر
مؤمنین را نفی کرده و راه را بر آنان بسته است.^۱ پیامبر اسلام نیز اسلام
را معیار نوعی برتری دانسته که از آن بالاتر نیست.

الإِسْلَامُ يَعْْلُو وَلَا يُعْلَى عَلَيْهِ^۲

امام خمینی درباره سلطه بیگانگان بر مسلمانان چنین فرموده‌اند:

ما منطلقمان، منطلق اسلام، این است که سلطه نباید از غیر بر
شما باشد. نباید شما تحت سلطه غیر بروید. ما هم می‌خواهیم
نرویم زیر سلطه. ما اصل گفتنمان این است که امریکا نباید
باشد. نه امریکا تنها، شوروی هم نباید باشد؛ اجنبی نباید باشد.
منطق ما این است و فریاد ما هم همین است. با این منطق اگر
بحث کسی دارد، بکند.^۳

۱. نساء: ۱۴۱.

۲. صهیب عبدالجبار، الجامع الصحیح للسنن و المسانید، ج ۱، ص ۱۴؛ شیخ
صدوق، کتاب من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۳۳۴.

۳. امام خمینی، صحیفه امام، ج ۴، ص ۹۱.

مقام معظم رهبری نظام سلطه را چنین معرفی کرده است:

امروز در دنیا نظام سلطه حاکم است؛ این یک نظام جهانی است. تسلط نظام سلطه بر دنیا و زندگی بشر، دو طرف دارد: یک طرف، سلطه‌گرها که همان ابرقدرت‌هایند؛ و طرف دیگر، دولت‌های سلطه‌پذیر هستند که دخالت‌های وقیحانه و گستاخانه ابرقدرت‌ها را قبول می‌کنند؛ این‌ها هم خودشان شریک جرم‌اند. در این میان، ملت‌ها بیچاره هستند که از روی ناآگاهی و ضعف و یا بی‌همتی خودشان پایمال می‌شوند و از بین می‌روند.^۱

یکی از اموری که امنیت کشورهای اسلامی را به مخاطره انداخته تفرقه است. تفرقه زمینه‌ساز سلطه است و استعمار نیز بدان دامن می‌زند. وقتی ملتی فرقه‌فرقه شد راحت‌تر می‌توان بر آن مسلط شد. این فرقه‌گرایی گاهی با ادیان و مذاهب مختلف و گاهی با قومیت‌های متفاوت شکل می‌گیرد. سبک زندگی متفاوت میان قومیت‌ها دستمایه‌ای برای سلطه بیگانگان است. در طول تاریخ مذاهب مختلف و اقوام متفاوت دست به دامن دشمنان مشترک خود شده‌اند تا بر مذهب مقابل خود یا قوم مخالف خود پیروز گردند و این کار زمینه حضور و سلطه بیگانگان را فراهم آورده است. قرآن کریم بیان کرده که تمامی پیامبران اولوالعزم به برپایی دین و عدم تفرقه در آن توصیه شده‌اند.^۲

۱. امام خامنه‌ای، بیانات در مراسم بیعت روحانیون، مسئولان و اقشار مختلف مردم استان اصفهان، ۱۳۶۸/۴/۲۵.

۲. الشوری: ۱۳.

همچنین به اهل ایمان امر کرده که به ریسمان الهی چنگ زنید و متفرق نشوید و به یاد آورید که با هم دشمنی داشتید ولی خداوند بین شما الفت انداخت و با این نعمت الهی برادران یکدیگر شدید.^۱ این نعمت الهی همانا امنیتی است که قبلاً بر اثر تهدید یا حمله زمان دشمنی وجود نداشت و اینک به اراده الهی به الفت و اخوت تبدیل گشته است. قرآن حتی از اقامه نماز در مسجدی که موجبات تفرقه بین مسلمانان را فراهم آورده نهی کرده و آن را مسجد ضرار نامیده است.^۲ همچنین راه خداوند را راهی مستقیم نامیده و از تبعیت از راه‌های دیگر نهی کرده چون موجب تفرقه مردم از راه مستقیم می‌شود.^۳ خداوند پیوند میان پیامبر و این‌گونه افراد تفرقه‌جو را منقطع دانسته و آنان را از عقوبت تفرقه در دین برحذر می‌دارد.^۴ حتی هارون هنگام عبادت گوساله از منع بنی اسرائیل پرهیز کرد چون موسی عَلَيْهِ السَّلَام به او توصیه کرده بود که مراقب باشد بنی اسرائیل متفرق نشوند و تشخیص هارون این بود که منع گوساله‌پرستی قبل از بازگشت موسی موجب تفرقه بنی اسرائیل می‌شود.^۵

یکی از عوامل مهمی که که امنیت جهان اسلام را می‌تواند به مخاطره اندازد تفرقه مذهبی است. امام خمینی در این زمینه می‌فرماید:

باید سران دول اسلامی توجه داشته باشند به این معنا که

۱. آل عمران: ۱۰۳.

۲. التوبة: ۱۰۷.

۳. الانعام: ۱۵۳.

۴. الانعام: ۱۵۹.

۵. طه: ۹۴.

این اختلافات اختلافاتی است که هستی آنها را به باد می‌دهد. باید با عقل، با تدبیر، توجه داشته باشند به این معنا که به اسم مذهب و به اسم اسلام می‌خواهند اسلام را از بین ببرند. دست‌های ناپاکی که بین شیعه و سنی در این ممالک اختلاف می‌اندازد اینها نه شیعه هستند و نه سنی هستند؛ اینها دست‌های ایادی استعمار هستند که می‌خواهند ممالک اسلامی را از دست آنها بگیرند.^۱

مقام معظم رهبری در فرازی از سخنان خود به مهمانان کنفرانس بین‌المللی وحدت اسلامی فرمودند:

دنیای اسلام، تقریباً با یک میلیارد و نیم جمعیت، با امکانات فراوان اقلیمی و جغرافیایی و طبیعی و انسانی و سرمایه‌های بی‌ظنیری که در اختیار دارد، می‌تواند یک مجموعه عظیم و متحد را تشکیل بدهد. امروز بیش از دویست سال است که کیسه استعمار غربی از این منطقه پیوسته پُر می‌شود؛ چه در دوران استعمار، چه در دوران استعمار نو، چه در دوران جدید، به شکلی این منطقه در خدمت اهداف سیاسی دنیای استکبار بوده که در رأس آن امریکاست. اگر امت اسلامی وحدت خود را به دست بیاورد، اگر قدرت اسلامی به معنای حقیقی کلمه خود را نشان بدهد، اگر استقلال اسلامی، استقلال حقیقی، در این مناطق به معنای واقعی کلمه تحقق پیدا کند، تسلط و سیطره اقتصادی و سیاسی و فرهنگی دشمن قطع خواهد شد. این‌ها به این راضی نیستند و با همه وجود تلاش می‌کنند این

اتفاق نیفتد. راهی که آن‌ها پیدا کردند، ایجاد اختلاف است و

این بیماری متأسفانه در جسم دنیای اسلام نفوذ کرده. من از

شما درخواست می‌کنم به این مسئله به طور جدّ بیندیشید.^۱

امنیت بین مرزهای کشورهای اسلامی نیز از ضروریات است باید کاری کنیم که اولاً بین مرزهای دو کشور اسلامی امنیت برقرار گردد و ثانیاً این امنیت دوام پیدا کند و تعمیق یابد و تثبیت گردد. خود این عمق‌بخشی یک حرکت مهم است و هم در سطح دولتمردان و هم ملل اسلامی که دارای فرهنگی مختلف‌اند نیازمند تدابیر اساسی است. ممکن است جنگ نباشد ولی هر لحظه ممکن است بر اساس اختلافات دو کشور جنگ بروز پیدا کند، اگر بتوانیم امنیت بین دول اسلامی را تثبیت کنیم در حقیقت از این آفت دور می‌شویم. استکبار جهانی می‌کوشد از طریق اختلافات مذهبی یا فرهنگی بین دو ملت امنیت کشورهای اسلامی را به مخاطره اندازد و سپس به‌عنوان میانجی جای پای خود را در بین این کشورها استوار سازد. گاهی نژادی را علیه نژادی دیگر می‌شوراند و نزاع عرب و عجم راه می‌اندازد. گاهی حساسیت‌های ملی را بین دو ملت تحریک می‌کند و گاهی نیز از ابزارهای تحقیر و تمسخر متقابل استفاده می‌کند. درحالی‌که قرآن کریم مسلمان‌ها را از بدزبانی و تحقیر یکدیگر برحذر داشته و مسخره کردن را نهی کرده است.^۲

مقام معظم رهبری در باره اتحاد بین کشورهای اسلامی چنین بیان فرمودند:

۱. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در همایش کنفرانس وحدت

اسلامی، ۱۳۸۵/۵/۳۰.

۲. الحجرات: ۱۱.

اتحاد اسلامی به معنای همدلی ملت‌ها و همکاری دولت‌هاست. ملت‌ها بحمدالله با هم همدل‌اند؛ اختلافات طائفی و فرقه‌ای و مذهبی نمی‌تواند میان ملت‌ها شکاف ایجاد کند، مگر به وسوسه دشمن. اما دولت‌ها را متأسفانه دست‌سیاست می‌تواند به این طرف و آن طرف بکشاند. ما امروز هم اعلام می‌کنیم: کشورهای همسایه برادران ما هستند؛ دست دوستی و برادری ما به سوی این کشورها دراز است. به آنها هیچ نیازی نداریم؛ این برادری، از روی نیاز نیست. ملت ایران ثابت کرده است که با توکل به خدا و با اعتماد به نفس بر مشکلات فائق می‌آید، اما ما اختلاف را برخلاف مصلحت دنیای اسلام می‌دانیم^۱

همچنین اگر کشور غیراسلامی بخواهد به کشور اسلامی دست‌اندازی کند و بخشی از سرزمین و یا ثروت آن را تصاحب کند، ما باید تمامیت ارضی را در کشورهای اسلامی دنبال کنیم. به همین جهت مقابله با غضب سرزمین فلسطین یک هدف مشترک است که باید در جهان اسلام پیگیری و در برابر آن مقاومت شود. مقاومت در برابر ظلم ستمگران از آموزه‌های اهل البیت علیهم‌السلام و یک تکلیف همگانی است. مقام معظم رهبری در این زمینه فرمودند:

ما تمامیت ارضی کشورهای منطقه برایمان بسیار مهم [است]؛ تمامیت ارضی عراق و تمامیت ارضی سوریه، برای ما کاملاً مهم [است]؛ آنها دنبال تجزیه‌اند. بنده از قبل گفتم که آمریکایی‌ها دنبال تجزیه عراق‌اند، بعضی‌ها تعجب کردند؛ اخیراً خود آمریکایی‌ها تصریح کردند که دنبال تجزیه

۱. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار مردم لار در تاریخ ۱۳۸۷/۲/۱۹

عراق‌اند! می‌خواهند عراق را تجزیه کنند؛ اگر بتوانند می‌خواهند سوریه را تجزیه کنند؛ می‌خواهند کشورهای کوچک کوچک و تحت فرمان به وجود بیاورند؛ به حول قوه الهی این اتفاق نخواهد افتاد ... [ما] از تمامیت ارضی کشورها حمایت می‌کنیم؛ از همه کسانی که در مقابله با سیاست‌های تفرقه‌افکنانه آمریکا ایستادگی می‌کنند حمایت می‌کنیم؛ با همه کسانی که این تفرقه‌افکنی را به وجود می‌آورند طرفیم و مقابلیم.^۱

امروز روزی است که ملت‌ها و دولت‌های مسلمان می‌توانند ابتکار عمل را به دست گیرند و کاری بزرگ را آغاز کنند. کمک به ملت مظلوم فلسطین، حمایت از ملت بیدار عراق، حراست از ثبات و استقلال لبنان و سوریه و دیگر کشورهای منطقه، وظیفه‌ای همگانی است، و وظیفه نخبگان سیاسی و دینی و فرهنگی و رجال ملی و جوانان و دانشگاهیان، سنگین‌تر از دیگران است.^۲

۲. هم‌افزایی در دانش

یکی از لایه‌های هم‌افزایی در امت اسلامی هم‌افزایی در دانش است. ملت‌ها و دولت‌های اسلامی باید بکوشند جهل و عقب‌افتادگی فرهنگی را از کشور خود بزدایند. یکی از دلایلی که ما به جنگ یا تنازع و یا مشاجره بین کشورهای اسلامی دچار می‌شویم و داعش‌ها و جبهه‌النصره‌ها و افراطی‌گریها میدان پیدا

۱. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار اعضای مجمع جهانی اهل بیت (علیهم‌السلام) و اتحادیه‌ی رادیو و تلویزیون‌های اسلامی، ۱۳۹۴/۵/۲۶.

۲. امام خامنه‌ای، پیام به حجاج بیت‌الله الحرام، ۱۳۸۴/۱۰/۱۹.

می‌کنند، جهل و عقب‌افتادگی فرهنگی برخی از مسلمانهاست؛ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله دانش‌آموزی را بر هر مسلمانی واجب کرده‌اند.^۱ امام خمینی نیز جهل از تعالیم اسلام را عامل انحطاط مسلمانان معرفی کرده‌اند و مقام معظم رهبری نیز عامل اصلی عقب‌افتادگی جهان اسلام را عقب‌افتادگی در تحصیل علم دانسته‌اند.

شما جوانان تحصیل‌کرده، مردان آتیه و فردا و رجال و شخصیت‌های آینده اجتماعید؛ باید بهوش و بیدار باشید و با تمامی عوامل عقب‌افتادگی و تفرق و ذلت ملت‌های خود مبارزه کنید؛ و اگر عمیقاً توجه کنید پی خواهید برد که مهم‌ترین عامل انحطاط مسلمین دوری و بی‌خبری از تعالیم واقعی و حیات‌بخش اسلام است.^۲

ما این عقب‌افتادگی تاریخی را باید جبران کنیم؛ یعنی ما ضربه را از بی‌علمی خورده‌ایم. اگر امروز دنیای اسلام از لحاظ اقتصادی عقب است، از لحاظ فرهنگی یا سیاسی عقب مانده است، این به خاطر آن است که رقیب، یعنی دنیای غرب، مجهز به سلاح علم است. از سلاح علم برای غلبه در میدان‌های سیاست، اقتصاد و فرهنگ استفاده می‌کند. ما باید این سلاح را به دست آوریم. باید بتوانیم مسلح به علم شویم تا تهدید رقیب - یا رقیب یا دشمن، حالا همه‌شان یک‌جور نیستند - نتواند آن طوری که تاکنون کارآمد بوده است، کارآمد باشد. ما باید این را داشته باشیم. این یک هدف راهبردی بسیار بلند ملت و بسیار مهم و حیاتی است. علم را باید به دست آورد.^۳

۱. ابن‌ماجه، سنن ابن‌ماجه، ج ۱، ص ۱۵۱؛ کلینی، الکافی، ج ۱، ص ۷۲.

۲. امام خمینی، صحیفه امام، ج ۲، ص ۱۷۷.

۳. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار نخبگان جوان، ۱۳۸۵/۶/۲۵.

جهان اسلام باید در زمینه علمی هم‌افزا شود. یعنی اگر ما دانشی داریم، با کشور اسلامی دیگر به اشتراک بگذاریم و اگر آن کشور اسلامی دانشی دارد، با ما به اشتراک بگذارد و در این زمینه هم‌افزایی کنیم تا مبادله علمی و فناوری بین کشورهای اسلامی شکل بگیرد؛ اگر مثلاً ما دانش ساخت موشک را داریم و می‌توانیم از خود دفاع کنیم این دانش را به خود محصور و محدود نکنیم. همچنین دستیابی به قله‌های دانش جهانی و فناوری‌های پیشرفته در جهان اسلام یک گام آرمانی است. ممکن است با آن، قدری فاصله داشته باشیم. گفته شده که آمریکایی‌ها حتی به چینی‌ها هم اجازه نمی‌دهند به این نوع فناوری‌ها دسترسی پیدا کنند. ما به این دانش در برخی از رشته‌ها دسترسی پیدا کرده‌ایم و رتبه‌های خوبی را در برخی فناوری‌ها داریم؛ کل جهان اسلام باید به این درجه از رشد برسد تا به کمک یکدیگر به قله‌های دانش و فناوری‌های پیشرفته و به نوک پیکان دانش بشری برسیم.

۳. هم‌افزایی در سیاست

سومین لایه‌ای که در هم‌افزایی جهان اسلام باید شکل بگیرد، در قدرت سیاسی و به‌صورت کلی در قوا است، باید قدرت‌های سیاسی مان با هم، هم‌افزا شود. ما در این زمینه نمونه‌ای برای جهان اسلام داریم که الگوی موفق کشور خودمان است و آن تأسیس نظام مبتنی بر نظریه مردم‌سالاری دینی است که امام خمینی ره آن را تأسیس کردند و مقام معظم رهبری آن را تثبیت کردند. این نظامی مبتنی بر اسلامیت و جمهوریت به‌عنوان دو بال از قدرت سیاسی و مبتنی بر نظریه ولایت فقیه است که قانون اساسی ما بر پایه آن

شکل گرفته است، ما این را به عنوان نظام موفق به جهان اسلام عرضه و تبیین می کنیم و معتقدیم چهل سال است که این نظام در مقابل استکبار جهانی مقاومت کرده است.

البته این یگانه نحو از تبیین قدرت سیاسی در جهان اسلام نیست و قدرت سیاسی می تواند به انحای دیگری هم تبیین شود و تحقق یابد. اگر پیشنهاد ما برای مردم فلسطین این است که آنها از جاهایی که به آن مهاجرت کرده اند به سرزمین خود برگردند و رأی بدهند و هر آنچه به آن رأی دهند درست است، ممکن است حتی به نظریه ای غیر از ولایت فقیه رأی دهند یا ممکن است مدل حکومتی مثل عراق داشته باشند که در آنجا مرجعیت فقهی، ولایت تامه ندارد و رابطه او با حکومت غیر حقوقی است. حکومت در آنجا شکل و ساختار دیگری دارد و سه نوع قومیت و مذهب در کنار هم قرار گرفته و قدرت را بین خود تسهیم کرده اند که این هم یک مدل است. ممکن است کشورهای مختلف اسلامی الگوهای متفاوتی برای حکومت به جهان اسلام معرفی کنند. نظامات جایگزین مقبول دیگر در کشورهای اسلامی باید تبیین گردد و در طول تاریخ هر کشور به بوته آزمون توفیق یا شکست گذاشته شود. معیار این توفیق و شکست شاخص هایی است که در جهان اسلام پذیرفته باشد. این شاخص ها باید به وسیله یک نهاد فرا حاکمیتی که ما نام آن را اتحادیه کشورهای اسلامی نهاده ایم، تصویب گردد. شاخص های موجود در دنیا نیز می تواند معیار مکملی برای این توفیق باشد. به عنوان مثال بانک جهانی حکمرانی خوب را بر اساس شش شاخص تعریف کرده است که عبارتند از: پاسخگویی و حق

اظهار نظر، ثبات سیاسی و نبود خشونت و ترور، اثربخشی دولت، کیفیت تنظیم‌گری، حاکمیت قانون و مهار فساد. هر یک از این شاخص‌ها نیز دارای زیرشاخص‌های متعددی هستند.^۱

یعنی اگر کشور اسلامی توانست یک الگوی حکومتی غیر از آنچه ما در ایران داشته‌ایم معرفی کند، ما صحنه را برای تبیین و توفیق آن بازگذاشته‌ایم، یعنی آن الگوی حکومتی باید بیاید چهل سال بایستد و در کشورش سازندگی انجام دهد که معلوم شود این الگو هم جواب می‌دهد.

۴. هم‌افزایی در ثروت

کشورهای اسلامی دارای ثروت زیادی هستند و افزونگی این ثروت‌ها موجب افزایش قدرت آنها خواهد شد. در حال حاضر کشورهای اسلامی ۱۰ درصد تولید ناخالص جهانی را دارا هستند و برای این‌که بتوانند با استکبار جهانی مقابله کنند نیازمند هم‌افزایی ثروتشان هستند. امریکا به‌تنهایی ۲۴ درصد تولید ناخالص جهانی را داراست. همکاری کشورهای اسلامی موجب می‌شود از هدر رفت سرمایه‌های جهان اسلامی جلوگیری شود. بودجه‌ای که خرج تقابل کشورهای اسلامی با یکدیگر می‌شود باید برای طرح‌های کلان در جهان اسلام هزینه شود. در اینجا به‌اختصار به اصولی کلی که در ذیل این عنوان مندرج است می‌پردازیم و در ذیل هر عنوان به عبارتی از فرمایشات مقام معظم رهبری بسنده می‌کنیم:

۱. عرب یار محمدی و اسماعیلی خوشمردان، گزارش شاخصهای حکمرانی خوب و ارزیابی وضعیت ایران، ۱۳۹۹، پژوهشکده امور اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی.

الف. رفع فقر در جهان اسلام

از جمله چیزهایی که مردم را به بهشت نزدیک می‌کند، بهبود معیشت مردم است؛ کاذَ الْفَقْرِ أَنْ يَكُونَ كُفْرًا. جامعه‌ای که در آن فقر باشد، بیکاری باشد، مشکلات معیشتی غیرقابل حل وجود داشته باشد، اختلاف طبقاتی باشد، تبعیض باشد، شکاف طبقاتی باشد، حالت آرامش ایمانی پیدا نمی‌کند. فقر، انسان‌ها را به فساد می‌کشاند، به کفر می‌کشاند؛ فقر را باید ریشه‌کن کرد. کار اقتصادی، فعالیت اقتصادی باید به‌طور جدی در برنامه‌های مسئولین قرار بگیرد.^۱

ب. بیداری اسلامی و ارتقای بینش سیاسی با تأکید بر دشمن‌شناسی جهان اسلام

بیداری اسلامی که سخنگویان جبهه استکبار و ارتجاع حتی از به زبان آوردن نام آن نیز پرهیز می‌کنند و می‌ترسند، حقیقتی است که اکنون تقریباً در سراسر دنیای اسلام می‌توان نشانه‌های آن را دید. بارزترین نشانه آن، اشتیاق افکار عمومی و به‌ویژه در قشرهای جوان، به احیاء مجدد و عظمت اسلام و آگاه شدن آنان از ماهیت نظام سلطه بین‌المللی و آشکار شدن چهره وقیح و ستمگر و مستکبر دولت‌ها و کانون‌هایی است که بیش از دویست سال شرق اسلامی و غیراسلامی را در زیر پنجه‌های خونین خود فشرده و با نقاب تمدن و فرهنگ، هستی ملت‌ها را دستخوش قدرت‌طلبی بی‌رحمانه و تجاوزگرانه خود کرده‌اند. ابعاد این بیداری مبارک بسی

۱. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار مردم استان ایلام در سالروز ولادت امیرالمؤمنین (علیه السلام) در ۱۳۹۳/۲/۲۳.

گسترده و دارای امتدادی رمزگونه است.^۱

ج. مقابله با اسراف و مصرف‌گرایی

مصرف‌گرایی برای جامعه بلای بزرگی است. اسراف، روزه‌بروز شکاف‌های طبقاتی و شکاف بین فقیر و غنی را بیشتر و عمیق‌تر می‌کند. یکی از چیزهایی که لازم است مردم برای خود وظیفه بدانند، اجتناب از اسراف است. دستگاه‌های مسئولِ بخش‌های مختلف دولتی، به‌خصوص دستگاه‌های تبلیغاتی و فرهنگی - به‌ویژه صداوسیما - باید وظیفه خود بدانند مردم را نه فقط به اسراف و مصرف‌گرایی و تجمل‌گرایی سوق ندهند؛ بلکه در جهت عکس، مردم را به سمت قناعت، اکتفا و به اندازه لازم مصرف کردن و اجتناب از زیاده‌روی و اسراف دعوت کنند و سوق دهند. مصرف‌گرایی، جامعه را از پای درمی‌آورد. جامعه‌ای که مصرف آن از تولیدش بیشتر باشد، در میدان‌های مختلف شکست خواهد خورد. ما باید عادت کنیم مصرف خود را تعدیل و کم کنیم و از زیادی‌ها بزنیم.^۲

د. تولید‌گرایی دانش‌بنیان با تأکید بر بهره‌مندی از جوانان

من امروز به شما عرض می‌کنم، هم به مسئولین و مأموران دولتی و هم به آحاد مردم، به‌خصوص به شما جوان‌ها؛ این یک جهاد است. امروز تولید علم، تولید کار، تولید ابتکار، تولید کالا، کالای موردنیاز مردم، تولید انسان کارآمد، تولید فرصت و تولید عزت، هرکدام از این‌ها یک جهاد است.

۱. امام خامنه‌ای، پیام نوروزی به مناسبت حلول سال ۱۳۹۲

۲. امام خامنه‌ای، بیانات در خطبه‌های نماز عید فطر، ۱۳۸۱/۹/۱۵.

مجاهد فی سبیل اللہ تولیدکننده است؛ باید هم علم را بیاموزیم
و هم علم را تولید کنیم.^۱

هـ. مقابله با بیکاری در جهان اسلام

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به اینکه دستور بدهند مردم باید کار و تلاش کنند، اکتفا نمی کردند. ایشان، با روش های مختلف، روحیه کار و تلاش را در مردم زنده می کردند و گاهی اگر جوانی را مشاهده می کردند که بیکار است، می فرمودند: «ان الله لا یحب الشاب الفارغ» خدا از جوانی که عمر خود را تلف می کند و به بیکاری می گذراند، خشنود نیست. در روایتی دارد که رسول اکرم صلی الله علیه و آله وقتی جوانی را می دیدند که «کان یعجبه» و از اندام و سلامت و جوانی او خوششان می آمد، از او دو سؤال می کردند و می پرسیدند: ازدواج کردی و آیا شغلی داری یا نه؟ اگر آن جوان می گفت ازدواج نکردم و شغلی ندارم، پیامبر می فرمود: «سقط من عینی»: این جوان از چشمم افتاد. او، با این طور روش ها و برخوردها، مردم را به اهمیت کار و تلاش متوجه می کرد...^۲

و. رعایت عدالت توزیعی در تقسیم منابع برای آحاد شهروندان

مهم ترین وظیفه مسئولان کشور این است که در جامعه عدالت را معنا ببخشند تا مردم عدالت را احساس کنند؛ عدالت در قانون، عدالت در قضا، عدالت در تقسیم منابع حیاتی کشور، عدالت در برخورداری ها و دسترسی های همه افراد به امکانات

۱. امام خامنه ای، بیانات در صحن جامع رضوی، ۱۳۸۵/۱/۱.

۲. امام خامنه ای، خطبه های نماز جمعه تهران، ۱۳۶۸/۷/۲۸.

کشور. کشور ما امکانات زیادی دارد؛ این امکانات می‌تواند یک جامعه مرفه و پیشرفته و توسعه‌یافته را برای ملت ایران ایجاد کند؛ منتها شرط اصلی این است که در استفاده از این منابع، عدالت رعایت شود. نظام جمهوری اسلامی پرچم عدالت را بلند کرده است؛ مردم هم مجذوب همین شعار بسیار مهم و اساسی هستند. نظام جمهوری اسلامی موظف است در همه مراحل عدالت را تأمین کند و مردم نقاط مختلف کشور و قشرهای گوناگون جامعه را از منابع حیاتی کشور برخوردار سازد. این، وظیفه اساسی است.^۱

به نظر ما عدالت، کاهش فاصله‌های طبقاتی است، کاهش فاصله‌های جغرافیائی است. این جور نباشد که اگر یک مرکزی، یک استانی، یک شهری، یک کوره دهی از مرکز دور است، در یک نقطه دور جغرافیائی کشور قرار گرفته است، دچار محرومیت باشد؛ اما آنجایی که نزدیک است، برخوردار باشد؛ این عدالت نیست. هم فاصله‌های طبقاتی باید برداشته شود، فاصله‌های جغرافیائی باید برداشته شود، هم برابری در استفاده از امکانات و فرصت‌ها باید به وجود بیاید. همه آحاد کشور، آن کسانی که استعداد دارند، آن کسانی که امکان دارند، بتوانند از امکانات عمومی کشور استفاده کنند. این جور نباشد که نورچشمی‌ها مقدم باشند و افراد متقلب و خدعه‌گر جلو بیفتند. کاری کنیم که افراد گوناگون کشور، همه بتوانند در برابر امکانات کشور، از فرصت برابر استفاده کنند. البته این‌ها آرزوهای بزرگی است، لیکن دست‌یافتنی است؛ دست‌نیافتنی

۱. امام خامنه‌ای، بیانات در اجتماع بزرگ مردم رفسنجان، ۱۳۸۴/۲/۱۸.

نیست. اگر تلاش کنیم و کار کنیم، می‌توانیم به آن برسیم.
سخت است، اما شدنی است.^۱

ز. صیانت از ثروت ملل اسلامی در مقابل چپاول بیگانه و فساد و رانت داخلی

... آن‌ها ملت‌ها را توسری‌خور می‌خواهند. آن‌ها از استقلال ملت‌ها می‌ترسند و می‌خواهند ملت‌ها به استکبار وابسته باشند. آنها می‌خواهند منافع ملت‌ها را چپاول کنند. اسلام نمی‌گذارد؛ با اسلام به این دلیل دشمن‌اند. در غیر این صورت اگر کسانی با نام اسلام در خدمت آن‌ها باشند و منافع خود را در خطر نینند، خیلی هم با اسلام دشمنی نمی‌کنند. آن‌ها از اسلام می‌ترسند، چون اسلام مانع از سوءاستفاده‌های آن‌ها می‌شود و جلو چپاولشان را می‌گیرد.^۲

آنچه کشور ما احتیاج دارد، کار و تولید و توسعه مادی و معنوی، همراه با عدالت و بدون تبعیض و فساد و افزون‌خواهی‌های غیرقانونی - و به قول آقایان، رانت‌خواری - است. مهم‌ترین همت قوه مجریه و قوه مقننه و قوه قضاییه باید این باشد که بتوانند در مقابل این بیماری‌های صعب‌العلاج بایستند. این بیماری‌ها از بالای زلزله هم برای کشور خطرناک‌تر است؛ چون همه‌گیر است.^۳

ح. بهره‌گیری حداکثری از فرصت‌های مالی جهان اسلام

گاهی اوقات فرصت‌هایی پیش می‌آید مثل فرصت‌های طبیعی

۱. امام خامنه‌ای، بیانات در اجتماع بزرگ زائران و مجاوران حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام، ۱۳۸۸/۱/۱.

۲. امام خامنه‌ای، پیام نوروزی به مناسبت حلول سال ۱۳۸۲.

۳. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار مردم بم، ۱۳۸۴/۲/۱۳.

همچون باران زیاد، برف زیاد و ... می توان طوری برنامه ریزی کرد که این نوع تهدیدها تبدیل به فرصت شود. عبارت ذیل که مقام معظم رهبری در دیدار با مردم سیستان و بلوچستان بیان کرده اند قابل تعمیم به کل جهان اسلام است.

این انگیزه و همتی که امروز ما را نسبت به مسائل مردم این استان حسّاس می کند، به فضل پروردگار خواهد توانست گام های بسیار بلندی را برای عمران و آبادانی و امنیت و پیشرفت فرهنگی این استان بردارد. شکی نیست که خدمت زیادی شده است؛ اما شکی هم نیست که محرومیت هنوز خیلی زیاد است. در این استان زمینه های عمران و پیشرفت فراوان است. این استان از لحاظ وضع هوا - که برای کشاورزی بسیار مساعد است - از لحاظ معدن، از لحاظ آبریان و شیلات، از لحاظ مسیر ترانزیت تجاری، از لحاظ مردم با استعداد و از لحاظ داشتن مرزهای طولانی، استان حسّاسی است. مرز آبی و خاکی این استان، هزار و پانصد کیلومتر است. مسائل این استان در دل خود تهدیدهایی دارد که می شود آن ها را به فرصت ها تبدیل کرد و از فرصت ها استفاده نمود تا تهدیدها را برطرف کرد.^۱

ط. مقاوم سازی اقتصاد کشورهای اسلامی و جدایی از اقتصاد تک محصولی

اما تحریم می تواند فرصت باشد؛ چرا؟ زیرا تجربه نشان داده است، کشورهایی که از منابع طبیعی - مثل نفت - برخوردار هستند،

۱. امام خامنه ای، بیانات در جمع مردم زاهدان در استادیوم آزادی، ۱۳۸۴/۱۲/۴.

هروقت درآمدهایشان از ناحیه این منابع کاهش پیدا می‌کند، اینها به فکر اجرای اصلاحات اقتصادی می‌افتند، انگیزه پیدا می‌کنند، انگیزه اصلاحات پیدا می‌کنند، از وابستگی نجات بدهند و اقدامات مناسبی را انجام می‌دهند. این مال وقتی است که درآمد حاصل از آن منابع طبیعی کاهش پیدا می‌کند؛ بعد که این منابع دوباره به حال اول برمی‌گردد و منابع مالی مورد استفاده آنها افزایش پیدا می‌کند، از ادامه کار اصلاحات غفلت می‌کنند، فراموش می‌کنند. پس فشار کاهش درآمد منابع طبیعی، این حُسن بزرگ را نه فقط برای ما، [بلکه] برای همه کشورهای مشابه ما دارد که آنها را از وابستگی به این منبع طبیعی، از این تک‌محصولی بودن، از این اقتصاد نفتی - که یکی از بزرگ‌ترین مشکلات اقتصاد ما این است که نفتی است، وابسته به نفت است - نجات خواهد داد.^۱

ی. تعامل اقتصادی با جهان خارج در حوزه اقتصاد جهان

من هیچ‌وقت نگفتم دُور کشور حصار بکشیم، اما این درون‌زایی را فراموش نکنید؛ اگر اقتصاد ملّی از درون نجوشد و فُوران نکند، به جایی نخواهد رسید. بله، تعامل با دنیا در زمینه‌های اقتصادی خیلی خوب است اما تعامل هوشمندانه و تعاملی که معنایش درون‌زایی اقتصاد باشد.^۲

ک. نشان‌سازی اسلامی

مهم‌ترین نکته ما این است که باید در حوزه ثروت، نشان‌سازی

۱. امام خامنه‌ای، بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی، ۱۳۹۸/۱/۱.

۲. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از مردم آذربایجان شرقی در آستانه‌ی

سالروز قیام بیست‌ونهم بهمن ۱۳۵۶، ۱۳۹۴/۱۱/۲۸.

یا برندسازی اسلامی داشته باشیم؛ یعنی ما وقتی تولید ثروت می‌کنیم باید برند داشته باشیم؛ اگر خوب دقت کرده باشید ما توانسته‌ایم کلمه حلال را برند کنیم؛ در فروشگاه‌های بزرگ در کل دنیا که می‌رویم، بعضی اقلام برچسب حلال دارد و این خیلی مهم است که ما در حوزه‌های مختلف نشان‌سازی کنیم. مقام معظم رهبری نسبت به استفاده از برندهای خارجی چنین تذکر دادند:

محصولات داخلی را مردم مصرف کنند؛ نروند دنبال این نشانه‌ها. حالا مُد شده است بگویند «برند» است، برند فلان؛ برند چیست! بروید سراغ مصرف تولیدات داخلی. آن چیزهایی که مشابه داخلی دارد، متعصبانه و با تعصب تمام، ملت ایران، خارجی آن را مصرف نکنند. این را من فقط برای یک عده خاص نمی‌گویم؛ خب بله، وقتی ما می‌گوییم، یک عده متدین فوراً گوش می‌کنند حرف را، پیغام هم می‌دهند فلان چیز را که خارجی است بخریم؟ فلان چیز را نخریم؟ من فقط برای متدین و افرادی که برای حرف ما حجّیت شرعی قائل‌اند، این را نمی‌گویم؛ من این حرف را برای هرکسی می‌گویم که به ایران علاقه‌مند است... شرکت‌های دانش‌بنیان به وجود بیاید. شرکت‌های دانش‌بنیان هم فقط مخصوص صنعت نیست؛ در صنعت، در کشاورزی، در خدمات، در نیازسنجی؛ جمع بشوند، نگاه کنند ببینند بنگاه‌های گوناگون اقتصادی به چه چیزهایی نیاز دارند، کمبودهایشان کجا است، این را به آنها ارائه بدهند؛ شرکت دانش‌بنیان حتّی در این زمینه هم می‌تواند فعال باشد.^۱

۱. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار مردم، ۱۳۹۳/۱۱/۲۹.

۵. هم‌افزایی در خدمت‌رسانی

در گام پنجم هم‌افزایی باید خدمات مشارکتی بین ملل اسلامی شکل بگیرد؛ این خدمت‌رسانی مشارکتی مسئله‌ خیلی مهمی است؛ ما نیازمندانی در جهان اسلام داریم که باید شناسایی شوند. باید بتوانیم ابزارهای مبادلاتی را طوری شکل دهیم که در خدمت‌رسانی و رفع نیازها در جهان اسلام کارآمد باشیم. خدمت‌رسانی کارآمد نیازمند سه اقدام است:

الف. ایجاد بانک‌های اطلاعاتی جهان اسلام

در این مرحله اولاً باید بانک‌های اطلاعاتی جهان اسلام را از نخبگان و اندیشمندان و گروه‌ها و احزاب و گرایش‌ها و حتی مردم نیازمند شکل دهیم، یک بانک اطلاعاتی قوی و غنی داشته باشیم که فقیر کیست، غنی کیست، احزاب و گروه‌ها چگونه هستند؟ شخصیت‌های برجسته چه کسانی هستند. باید این اطلاعات را درباره خودمان جمع‌آوری کنیم، خودمان، خودمان را بشناسیم و ظرفیت‌های منابع انسانی و منابع طبیعی و دارایی‌های خود را شناسایی و به‌صورت بانک‌های اطلاعاتی کارآمد درآوریم. تا بتوانیم بر مبنای این اطلاعات تصمیمات به‌موقع و درست بگیریم. یکی از چیزهای مهمی که وجود دارد، بانک اطلاعات است. یکی از فواید این جلسه همین است که کسانی می‌آیند اطلاعاتی را در اختیار جمعی از نخبگان و زبندگان و مسئولان می‌گذارند؛ این کار بایستی عمومیت پیدا کند. باید بانک اطلاعات وجود داشته باشد؛ ما داشته‌های خودمان را بدانیم، نداشته‌ها را هم بدانیم؛ چیزهایی که موردنیاز ماست. ... پس

تشکیل بانک اطلاعات و در معرض گذاشتن اطلاعات لازم

برای همه، چیز بسیار لازمی است.^۱

ب. شبکه‌سازی ارتباطی جهان اسلام

دومین اقدام ایجاد شبکه ارتباطاتی در جهان اسلام است؛ یعنی ابزارهای فناورانه در جهان اسلام به کمک بیایند تا مسلمانان بتوانند یکدیگر را شناسایی کنند و تعاملی هم‌افزا برای ارتقای جهان اسلام را شکل دهند.

اگر می‌خواهیم در ثروتمان، در قدرت سیاسی‌مان، در امنیت و در دانش هم‌افزا بشویم؛ ما باید بتوانیم در جهان اسلام ارتباط ایجاد کنیم و این یکی از گام‌های بسیار مهم است؛ الان ۳/۵ میلیارد از مردم دنیا در اینترنت حاضر هستند و برآورد شده است که این رقم در سال ۲۰۳۰ به ۵ میلیارد می‌رسد؛ ما باید در بخشی از آن ۵ میلیارد که در جهان اسلام است، بستر این نوع ارتباطات را فراهم کنیم؛ این بستر هم باید بستر امنی باشد نه بستری که دشمن از آن بهره‌برداری می‌کند، با هوش مصنوعی، اطلاعات ما را برمی‌دارد و بانک‌های اطلاعاتی ما را تولید می‌کند و در مواقع حساس از آن بر علیه خودمان استفاده می‌کند؛ اگر نتوانیم بانک‌های اطلاعاتی خودمان را داشته باشیم ما حاکم سرزمین‌مان نیستیم، اگر نتوانیم ارتباطات گسترده بین‌المللی را طوری مدیریت کنیم که اطلاعات حساس را برای خودمان نگه داریم نمی‌توانیم نظام سلطه را شکست دهیم. این شبکه‌سازی ارتباطی در جهان اسلام امری

۱. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از پژوهشگران و مسئولان شرکت‌های دانش‌بنیان، ۱۳۹۱/۵/۸.

بسیار ضروری است. در مورد مشابهی مقام معظم رهبری به لزوم شبکه‌سازی اشاره کرده‌اند

تعاونی‌ها بسیار پدیده مطلوبی هستند برای اقتصاد ما؛ سرمایه‌های خرد را جمع می‌کنند، تک‌تک افراد را توانمند می‌کنند، اشتغال فراوان ایجاد می‌کنند؛ بعد اگر بشود این تعاونی‌ها را شبکه‌سازی کرد، در یک شبکه‌ای جمع کرد، یک مجموعه‌های عظیمی به وجود می‌آید. خیلی برکات دارد؛ این تعاونی‌ها را باید دنبال کنند.^۱

همچنین در مورد جریان شبکه‌سازی دشمنان علیه انقلاب و جریان نفوذ عباراتی دارند که از نقطه مقابل آنها می‌توان برای شبکه‌سازی در جهان اسلام استفاده کرد:

نفوذ دو جور است: یک نفوذ موردی است، نفوذ فردی است، یک نفوذ جریانی است.... نفوذ جریانی، یعنی شبکه‌سازی در داخل ملت؛ به وسیله پول که نقش پول و نقش امور اقتصادی اینجا روشن می‌شود. عمده‌ترین وسیله دو چیز [است]؛ یکی پول، یکی هم جاذبه‌های جنسی. افراد را جذب کنند، دور هم جمع کنند؛ یک هدف جعلی و دروغین مطرح کنند و افراد مؤثر را، افرادی که می‌توانند در جامعه اثرگذار باشند، بکشانند به آن سمت مورد نظر خودشان. آن سمت مورد نظر چیست؟ آن عبارت است از تغییر باورها، تغییر آرمان‌ها، تغییر نگاه‌ها، تغییر سبک زندگی؛ کاری کنند که این شخصی که مورد نفوذ قرار گرفته است، تحت تأثیر نفوذ قرار گرفته، همان چیزی را

۱. امام خامنه‌ای، بیانات در دیدار فرماندهان گردان‌های بسیج در آستانه‌ی روز بسیج مستضعفین؛ در حسینیه‌ی امام خمینی علیه السلام، ۱۳۹۴/۹/۴.

فکر کند که آن آمریکایی فکر می‌کند.^۱

ج. خدمات تعاملی در جهان اسلام

اقدام سوم خدمات تعاملاتی در جهان اسلام است. پس از این‌که بانک‌های اطلاعاتی تدوین شدند و امکان ارتباط امن بین مسلمانان جهان فراهم شد در گام سوم باید تراکنش و مبادله شکل بگیرد؛ خدمات و کالاهای جهان اسلام از جایی خارج شود و به‌جای دیگر منتقل شود؛ نیازمندان کالا و خدمات در سراسر جهان بتوانند آنها را با نشان‌های اسلامی از کشورهای اسلامی تهیه کنند و به اقصی نقاط دنیا برسانند. ثروتمندان به فقرای جهان اسلام کمک کنند تا کیفیت زندگی‌شان ارتقا یابد. بستر مبادلاتی این نوع خدمات و کالاها می‌تواند در فضایی تضمین شده شکل گیرد که ما آن را اتحادیه کشورهای اسلامی نام نهاده‌ایم.

محور چهارم:

خودسازی ملل اسلامی و رشد معنویت و اخلاق در فضای عمومی جوامع اسلامی

محور چهارم روحی است که در کالبد امت اسلامی دمیده می‌شود. فضای کشورهای اسلامی باید به رنگ و بوی اسلامی درآید. مظاهر اسلامی در آن نمایان باشد و مظاهر کفر، پلیدی و گناه از آن دور باشد. در این حال آنچه این امت را از دیگر امت عالم که آنها نیز واجد محورهای پیشین هستند جدا می‌کند همین روح اسلامی است که در کالبد جامعه دمیده شده است. درحالی‌که پرهیز از تفرقه، همکاری و هم‌افزایی امکان تحقق در همه جوامع را دارد، خودسازی اسلامی موجب می‌شود کشورهای اسلامی از دیگر کشورها متمایز باشند. این تمایز در وجوه ذیل تحقق می‌یابد:

الف) تعهد عملی به شریعت و تقید به عبادات اسلامی (نماز، روزه‌داری، حج، جهاد دفاعی، امر به معروف و نهی از منکر، زکات و...) و رونق‌دهی به مساجد، شعائر دینی و فضاهای معنوی؛

ب) ترویج صفات اخلاق اسلامی (صداقت، شجاعت، عفت، برادری، ایثار، تواضع، توکل، و...) و سبک زندگی اسلامی؛

ج) تقریب بین مذاهب اسلامی و تقویت اخوت دینی در کنار تعهد به اصول عقائد و اعمال خاص؛

د) ترویج ساده‌زیستی، پاک‌دستی و روحیه جهادی در برابر تفکر سودگرایی غربی؛

ه) مبارزه با فساد و مقابله با دنیاگرایی، مال پرستی، جاه طلبی و مقام پرستی؛

و) ایجاد نهادهایی جهت اصلاح حاکمان و افشای کارگزاران فاسد
ز) گسترش عدالت اجتماعی، و روحیه رسیدگی به فقرا، محرومان و مستضعفان؛

ح) ایجاد بسیج مردمی و جهاد سازندگی با بهره‌مندی از جوانان متعهد و پرتلاش در جهان اسلام.

بخش دوم:

اتحادیه کشورهای اسلامی

(اهداف، ارزش‌ها، سیاست‌ها و

ساختار)

محور پنجم:

اتحادیه کشورهای اسلامی

مقدمه

در عصر بیداری امت اسلام و دوره گذار از استبدادهای محلی و وابستگی به استکبار و قدرت‌های سلطه‌گر جهانی، شرایط جهان اسلام اقتضا می‌کند تا دولت‌های مستقل و مسلمان در چارچوب یک اتحادیه جدید با هم همکاری و هم‌افزایی داشته باشند و ظرفیت‌های اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی یکدیگر را به اشتراک گذارند. «اتحادیه کشورهای اسلامی» نام نهادی اجماعی است که به منظور تأمین این هدف تأسیس می‌گردد. آنچه در این مختصر ارائه گردیده چارچوبی مفهومی شامل اهداف، ارزش‌های بنیادین، سیاست‌ها و ساختاری است که می‌تواند در این اتحادیه دنبال گردد. درعین حال آنچه در اینجا آمده چارچوبی پیشنهادی است که می‌تواند با غنی‌سازی محتوایی و پیشنهادهای سازنده بعدی تقویت گردد.

اهداف

هدف اصلی تأسیس اتحادیه کشورهای اسلامی دستیابی به امت واحده اسلامی در چارچوبی است که اصول آن در بخش پیشین شرح داده شد. بندهای ذیل به برخی از اهداف تأسیس این اتحادیه اشاره دارد:

۱. پایان دادن به دوران تفرقه و تقویت بنیان‌های صلح و حسن هم‌جواری و تأمین حقوق شهروندان کشورهای اسلامی؛
۲. ورود به عصر همکاری اسلامی بر پایه قرآن و سنت؛
۳. ایجاد فضای هم‌افزایی بین کشورهای اسلامی جهت اصلاح امور و پیشرفت ملل مسلمان؛
۴. ایجاد سازوکارهای سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی برای ارتقای جایگاه جهان اسلام در عرصه بین‌الملل.

ارزش‌های بنیادین

بدون تردید کلیه ارزش‌های انسانی و اسلامی باید بر هر نوع حاکمیت اسلامی حکم‌فرما باشد. در عین حال آنچه اینجا ذکر می‌شود ارزش‌هایی است که اولاً ارتباط و وثیق‌تری به مفهوم اتحادیه کشورهای اسلامی دارد و ثانیاً می‌توان با مشارکت اعضای اتحادیه فهرست غنی‌تری از این ارزش‌ها را در اینجا ذکر کرد.

۱. دفاع از کرامت انسانی و ارزش‌های اسلامی و احترام به آزادی‌های مشروع از قبیل آزادی بیان و ترویج فرهنگ آزاداندیشی و نظریه‌پردازی؛
۲. تحکیم عدالت اجتماعی و فردی و رعایت حقوق بشر اسلامی؛
۳. به رسمیت شناختن مرزها و تمامیت ارضی کشورها و دولت‌های مستقر در کشورهای اسلامی؛
۴. احترام به فرهنگ‌ها، مذاهب و زبان‌های متداول در جهان اسلام.

سیاست‌ها

آنچه در باب سیاست‌های حاکم بر اتحادیه کشورهای اسلامی در اینجا بیان می‌شود، اموری است که باید به صورتی فراگیر در

کشورهای اسلامی دنبال گردد. این تلاش می‌تواند به صورت تصویب در مجالس قانون‌گذاری کشورها یا با تأیید رؤسای کشورهای اسلامی پی‌گیری شود. همچنین احزاب و سازمان‌های دولتی و مردم‌نهاد نیز می‌توانند به ترویج این سیاست‌ها در کشور خود اقدام کنند. این سیاست‌ها باید در اولین نشست سران کشورهای اتحادیه به تصویب برسد و سپس سیر تصویب آن در مجاری تقنینی هر کشور دنبال گردد.

۱. ترویج همکاری و هم‌افزایی بین کشورهای اسلامی بر اساس قرآن، سنت، توحید، نبوت، معاد و محبت اهل بیت علیهم‌السلام با تمرکز بر مشترکات دینی و رعایت ادب اختلاف؛

۲. گفتمان‌سازی برای ترویج نظریه اتحادیه کشورهای اسلامی با برگزاری نشست‌ها و کنفرانس‌های نخبگانی و تخصصی و تدوین برنامه اقدام برای دستیابی به ساختار اتحادیه کشورهای اسلامی؛

۳. تدوین سیاست‌های کلی مشترک در راستای گسترش روابط تجاری، صنعتی، کشاورزی، اقتصادی، مالی، پولی و ارزی بین کشورهای اسلامی؛

۴. سیاست‌گذاری برای بهره‌برداری از علوم و فنون از جمله انرژی اتمی، نفت، گاز، سایر معادن، آبراه‌ها و دریاها و تنگه‌ها در جهت تأمین منافع جمعی کشورهای اسلامی با حفظ حاکمیت حق سرزمینی در هر کشور؛

۵. سیاست‌گذاری در زمینه مدیریت حرکت جهانی شدن و تدوین چارچوب‌های آن در سه حوزه سیاست، اقتصاد و فرهنگ بر اساس آموزه‌های اسلامی؛

۶. ترویج حق انتخابات و مشارکت مردم در ساختن سرنوشت کشور خویش؛

۷. ترویج زبان و ادبیات قرآنی در کنار زبان و ادبیات محلی در سرزمین‌های اسلامی؛

۸. بهره‌برداری مطلوب از ظرفیت فریضه حج و زیارات برای ایجاد همگرایی و اخوت بین مسلمانان؛

۹. تعامل با سازمان ملل متحد و سایر نهادهای بین‌المللی با اکتساب حق "وتو" با تأثیرگذاری بر سیاست‌های جهانی.

ساختار

بنیاد ساختار اتحادیه کشورهای اسلامی بر اساس اجماع کشورهای عضو اتحادیه شکل می‌گیرد. این ساختار می‌تواند به مرور زمان شکل گرفته و از نظر کمی و کیفی توسعه یابد یا اصلاح گردد. التزام به حاکمیت مستقل هر یک از کشورها لازمه اجتناب‌ناپذیر در این ساختار است. هر یک از اعضای اتحادیه تعهد می‌کنند که نهایت تلاش خود را برای دستیابی به ساختار اتحادیه در درون حاکمیت خود صورت دهند. این تلاش‌ها به صورت کنوانسیون‌ها و معاهدات مشترک بین کشورها عینیت خواهد یافت تا در نهایت ساختار ذیل تکمیل گردد.

۱. تشکیل مجمع عمومی سران کشورهای اسلامی و تعیین نمایندگان آنان برای شرکت در مجامع مصوب؛

۲. تشکیل پارلمان مشترک کشورهای اسلامی با مشارکت نمایندگان منتخب کشورهای عضو به منزله شورای اهل حل و عقد؛

۳. تشکیل دادگاه عالی کشورهای اسلامی با سازوکار مناسب برای

- همکاری در امور قضایی، کیفری، اطلاعاتی و امنیتی؛
۴. تشکیل شورای عالی سیاست خارجی اتحادیه کشورهای اسلامی به منظور توسعه روابط سیاسی بین کشورهای اسلامی با اجرای طرح‌هایی مانند حذف روادید، ترویج گردشگری و تسهیل و توسعه حمل و نقل بین کشورهای اسلامی؛
۵. تشکیل شورای عالی اقتصاد به منظور ایجاد بانک مرکزی دول اسلامی و تعریف و تعیین پول واحد با تکیه بر اقتصاد دانش‌بنیان و سیاست کارآفرینی و ایجاد بازار مشترک در کشورهای اسلامی؛
۶. تشکیل مرکز مطالعات و مبادلات علمی، پژوهشی و آموزشی اتحادیه به منظور اهدافی چون به اشتراک‌گذاری دستاوردهای فنی، صنعتی و فناوری‌های نو؛
۷. ایجاد شورای امنیت و اطلاعات کشورهای اسلامی به منظور جمع‌آوری اطلاعات و ایجاد ارتباطات موردنیاز اتحادیه کشورهای اسلامی و تنظیم پیمان نظامی کشورهای اسلامی؛
۸. راه‌اندازی مرکز تعالی سلامت و محیط‌زیست به منظور مطالعات آمایش سرزمین‌های اسلامی، اهتمام برای سلامت مسلمانان و محیط‌زیست کشورهای اسلامی با تأکید بر کاهش فقر و جبران عقب‌افتادگی فرهنگی و مدیریت مهاجرت؛
۹. ایجاد بانک‌های اطلاعاتی موردنیاز در جهان اسلام و ایجاد اطلس جهان اسلام با شاخص‌های ارزیابی علمی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی مشترک؛
۱۰. ایجاد شبکه‌های اطلاع‌رسانی و رسانه‌ای اعم از

- شنیداری، دیداری، ماهواره‌ای و مجازی در چارچوب اهداف و سیاست‌های اتحادیه کشورهای اسلامی؛
۱۱. ایجاد شبکه‌های ارتباطاتی امن و ارزان برای شکست انحصار ابزارهای ارتباطاتی خارجی؛
۱۲. ایجاد تشکل‌های ویژه جوانان و بانوان و سازمان‌های مردم‌نهاد و برگزاری المپیادهای ورزشی و مسابقات فرهنگی و هنری با رویکرد اسلامی و گسترش همکاری بین ملل اسلامی.

و من الله التوفيق

حمید شهریاری

۳۱ خرداد ۱۴۰۰ / ۱۰ ذی القعدة ۱۴۴۲ / ۲۱ ژوئن ۲۰۲۱